

SEANCES DU MARDI 18 DECEMBRE 1984
VERGADERINGEN VAN DINSDAG 18 DECEMBER 1984ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DU SOIR
AVONDVERGADERING

SOMMAIRE:

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget des Voies et Moyens de l'année budgétaire 1985.

Projet de loi contenant le budget de la Dette publique de l'année budgétaire 1985.

Projet de loi ajustant le budget de la Dette publique de l'année budgétaire 1984.

Discussion générale (suite). — *Orateurs*: MM. Windels, Cooreman, Seeuws, T. Declercq, Humblet, Gijs, M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan, p. 866.

INTERPELLATION (Retrait):

Page 879.

M. de Clippele au secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture sur « les dégâts causés par la récente tempête, qui a dévasté des forêts entières et va, par conséquent, dérégler le cours du bois ».

INHOUDSOPGAVE:

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting voor het begrotingsjaar 1985.

Ontwerp van wet houdende de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1985.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1984.

Algemene bespreking (voortzetting). — *Sprekers*: de heren Windels, Cooreman, Seeuws, T. Declercq, Humblet, Gijs, de heer Maystadt, minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan, blz. 866.

INTERPELLATIE (Intrekking):

Bladzijde 879.

De heer de Clippele tot de staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw over « de schade aangericht door de storm die onlangs gehele bossen heeft verwoest, wat de koers van het hout zal ontregelen ».

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 19 h 35 m.

De vergadering wordt geopend te 19 u. 35 m.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSMIDDELENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1985

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSSCHULDBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1985

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE RIJKSSCHULDBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1984

Hervatting van de algemene beraadslaging

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES VOIES ET MOYENS DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1985

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DE LA DETTE PUBLIQUE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1985

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DE LA DETTE PUBLIQUE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1984

Reprise de la discussion générale

De Voorzitter. — Wij hervatten de algemene behandeling van de ontwerpen van wet betreffende de Rijksmiddelenbegroting en de Rijks-schuldbegroting.

Nous reprenons la discussion générale des projets de loi relatifs aux budgets des Voies et Moyens de la Dette publique.

Het woord is aan de heer Windels.

De heer Windels. — Mijnheer de Voorzitter, in dit begrotingsdebat zal ik slechts één punt behandelen, slechts één vraag stellen, maar dan, ook als lid van de meerderheid, in alle vrijmoedigheid, maar toch in positieve zin. Ik kan die vraag ongeveer als volgt formuleren: kunnen wij op dit ogenblik van de crisis het economisch herstelbeleid verfijnen en eventueel moduleren?

Mijnheer de minister, samen met uw collega van Financiën en met de Eerste minister zit u als het ware voor een groot instrumentenbord met veel verschillende rode lampen. U kunt daarin verschillende circuits volgen. Eén daarvan, door de regering gekozen, gaat uit van de besparing, met als gevolg: onkostenverlaging voor de bedrijven, betere concurrentiekracht, grotere export, verbetering van de handelsbalans, nieuwe investeringen en de hoop op verbetering van tewerkstelling en vermindering van het deficit. Wij gaan akkoord met dit circuit.

Heden ten dage vragen vele mensen en verantwoordelijken hoever men daarin mag gaan zonder een graad van deflatie te bereiken waardoor dat economisch herstel zou kunnen worden aangevreten. Wanneer de toelaatbare graad van deflatie zou worden overschreden zou het resultaat van zoveel inspanningen niet voldoende zijn en de vruchten niet volledig.

Op dat zelfde instrumentenbord dat u hele dagen in het oog moet houden, is ook een compleet ander circuit mogelijk, als het ware tegengesteld met het eerste: het aanzwellen van de koopkracht, het opdrijven van de openbare investeringen, het inspuiten van koopkracht, met als gevolg, zo meent men, stijging van de bestedingen, dus meer productie, meer investeringen en bijgevolg verbetering van de handelsbalans en van de tewerkstelling.

Dat is in wezen het socialistisch alternatief.

De heer Wyninckx. — Wel, wij zullen dat samen verwezenlijken.

De heer Windels. — Maar tot verbazing en ontgoocheling van velen, mijnheer Wyninckx, stijgt de inflatie in dat geval pijlsnel.

Wij zien dat in Frankrijk, in 1981-1982, een daling van de export optreedt met een tekort op de handelsbalans van 15 miljard Franse frank per maand, een duizelingwekkende val van de investeringen en een stijging van de werkloosheid met 25 000 eenheden per maand tot op heden, zodat het historisch rekord van 2,7 miljoen werklozen werd bereikt.

Dat is ook bij ons, voor een groot gedeelte, het alternatief aangeboden door de socialisten.

Wij kennen het ABVV-plan met als eisen: 100 miljard méér openbare investeringen, 20 pct. lineaire werkdrukvermindering, een stijging van de

sociale uitkeringen met ongeveer 80 miljard, daar bovenop een wisselcontrole, een vermogensbelasting en het scheppen van een bureaucratisch apparaat dat onbetaalbaar, demotiverend en nutteloos is.

De heer Claes heeft reeds 80 pct. van dit programma overboord gegooit, maar zijn voorstel kost toch nog minimum 30 miljard. Een aantal andere maatregelen blijven volkomen in het vage zowel wat de uitwerking als wat de kostprijs betreft. Uit verantwoordelijkheidszin en uit sociaal-economische bekommerning moeten wij op het ogenblik dat circuit radicaal verwerpen.

Toch bevinden zich op dat instrumentenbord tussen de twee uiterste circuits nog vele lampen, mijnheer de minister. Over dat middenveld wil ik het nog even hebben.

Een van de belangrijkste componenten van het sociaal-economisch beleid is de omvang van de privé-consumptie. Op het ogenblik brandt hier de rode lamp. Dit signaal dwingt onze verantwoordelijken tot onderzoek. Uit alle studies, uit de cijfers van het Nationaal Instituut voor de statistiek en uit onze dagelijkse ervaring, blijkt dat de omzet van de kleinhandel en van een groot deel van de groothandel in verontrustende mate vermindert.

Dat de gezinsbestedingen zouden dalen was te verwachten en was zelfs in zekere mate wenselijk. De mate van de daling verontrust ons echter. Tussen februari 1982 en juli 1984 daalde de handelsomzet in volume en dus in vaste prijzen in ons land met 14 pct. Dit is zowel waar te nemen in de voedingshandel, in de textielsector, en in de sector van de kleinmeubelen is de omzet zelfs met 22 pct. gedaald. Het gaat hier overwegend om binnenlandse bestedingen die één van de belangrijkste factoren zijn van onze economische expansie, van de productie en derhalve van de tewerkstelling.

De vraag rijst of in deze crisissituatie geen beperkte bijsturing, geen verfijning of modulatie moet worden overwogen. Twee zaken stemmen ons daarbij tot nadenken.

Ten eerste, in de landen waar een beperkte insputting van koopkracht plaatsvond — het gaat hier om onze handelspartners waaronder West-Duitsland en Groot-Brittannië —, is de economische activiteit verbeterd en het begrotingstekort gedaald. Dit is wellicht niet alleen te danken aan de stijging van de koopkracht maar er is toch een zekere correlatie waar te nemen.

Ten tweede, de BTW-ontvangsten blijven de jongste maanden beneden het inflatiepeil. Zij zijn gering en dit ondanks de investeringen in de bedrijven die BTW-verwekkend zijn. De vraag rijst of de daling van het gezinsverbruik en het daarmee gepaard gaand verlies aan bedrijfsinkomen voor zelfstandigen en aan BTW-ontvangsten, geen negatieve invloed heeft op het herstelplan en of het in feite niet ingaat tegen de verwachtingen die wij stellen in dit herstelbeleid. Vandaar onze vraag of geen beperkte bijsturing of een beperkte insputting van koopkracht moet overwogen worden, op het juiste moment en gericht op de juiste categorie van verbruikers. Het is bekend dat een verhoging van de koopkracht in de inkomenscategorieën van 300 000 tot 600 000 frank per jaar vrijwel volledig het binnenlands bestedingscircuit ten goede komt.

Dit is niet meer het geval voor koopkrachtvermeerdering van hogere inkomens, bijvoorbeeld deze boven 1 miljoen en meer. Voor deze groep zijn er andere uitwijkmogelijkheden. De cijfers leren ons dat op het ogenblik, van een inkomen van 1,5 à 2 miljoen niet meer dan 25 pct. in het bestedingscircuit terechtkomt. De gezinsdimensie — daar pleit ik met klem voor — moet hier ook dringend aan worden toegevoegd. De gezinnen zijn de meest onmiddellijke en integrale besteders op de binnenlandse markt van de koopkracht waarover ze beschikken. Er kan dus worden gezocht, voor bepaalde categorieën en voor de gezinnen, naar een goed bestudeerde aanzwengeling van de koopkracht, wat volkomen compatibel schijnt te zijn met het besparingsplan van de regering en met de inleveringsschema's van de verschillende herstelwetten. Er dient echter te worden gezocht naar een goed lokaliseerbare besparing die geen anti-economische invloed heeft.

Ook heel wat economen en verantwoordelijken zijn van mening dat dergelijke besparing kan worden gevonden; in ieder geval moet er grondig naar worden gezocht.

Dit jaar zullen rijk en gewesten samen voor de zeer aanzienlijke som van 332 miljard tussenkomen in de subsidiëring van openbare en privé-bedrijven, een astronomisch getal dat bijna te vergelijken is met de sociale transfers: 120 miljard voor de privé-bedrijven, meer dan de opbrengst van hun vennootschapsbelasting, en 210 miljard voor de openbare bedrijven als NMBS, NMVB enzovoort. Voor de subsidiëring van privé-bedrijven kunnen wij allen voldoende voorbeelden geven van

niet-verantwoorde tussenkomsten, die soms zelfs als nutteloos kunnen worden gebrandmerkt.

De Vlaamse executieve heeft beslist de subsidiëring en de kapitaalpremies aan bedrijven dit jaar uit budgettaire noodzaak met 1 pct. te verminderen. Niet iedereen is daar gelukkig mee, maar dit is een noodzakelijke ingreep om de budgettaire tekorten binnen redelijke grenzen te houden. Is het dan volslagen onmogelijk in onze toelagenpolitiek een beperkte besparing in dit gedeelte van onze uitgaven te realiseren, toe te passen op het hele pakket?

Eén percent aan de rentepercentages die als toelage worden toegekend aan bedrijven betekent immers reeds bijna 30 miljard.

Wanneer wij de rapporten ter zake individueel analyseren, zoals is gebeurd bij het rapport Sobemap over de spoorwegen — ik geef hier geen analyse van hoewel wij dit rapport in de commissie voor het Verkeerswezen grondig hebben ontleed —, stellen wij vast dat er los van het personeelsbeleid of van de besparingen op lange termijn, mogelijkheden zijn op korte termijn, zonder anti-economische gevolgen. Deze besparingen kunnen onmiddellijk worden gerealiseerd zonder gevaar voor het herstelplan van de regering.

Een aanzienlijk aantal verantwoordelijken zijn ervan overtuigd dat deze beperkte bijsturing nuttig kan zijn om het uiteindelijke resultaat te bereiken.

Mijnheer de minister, wij steunen de economische politiek en het begrotingsbeleid van deze regering. Ik zou u dankbaar zijn indien ik uw mening mocht vernemen over een eventueel onderzoek naar bijsturing van dit zeer streng gevoerde circuit zoals de regering dit op het ogenblik uitvoert met ongeëvenaarde energie die ons aller bewondering afdwingt. Wij vragen alleen ons duidelijk te maken of wij niet terecht gaan komen in een deflatie die zou werken in omgekeerde richting van wat wij allemaal oprecht van deze regering wensen en verlangen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Cooreman.

De heer Cooreman. — Mijnheer de Voorzitter, het is niet mijn bedoeling te herhalen wat reeds door mijn voorgangers werd gezegd in uiteenzettingen. Toch wil ik bij het begin van mijn betoog verwijzen naar verschillende problemen die werden aangeraakt.

De vier fundamentele uitdagingen waarmee België in de komende 25 jaren zal worden geconfronteerd zijn de volgende. Ten eerste, is er de enorme werkloosheid en dus de poging om de tewerkstelling te doen toenemen. Ten tweede, is er het begrotingstekort dat jaar na jaar blijft. Onze rijksschuld is op twee jaar tijd verdubbeld. Dat is niet de fout van deze regering. De vorige regeringen hebben een aantal verbintenissen aangegaan waaruit een stroom van uitgaven voortvloeit. Daarbij komt dat ingevolge de crisis de inkomsten gevoelig zijn verminderd. Ook de verhoging van de renten heeft een cumulatief effect op de stijging van het begrotingstekort. Hier krijgen wij een sneeuwbal effect.

Wanneer de rentevoet in het land verhoogt, is de Staat, die veel kredieten opneemt en de grootste schuldenaar is, de eerste die veel meer renten moet betalen. Iedereen weet dat in verhouding tot de Nederlandse Staat, de Belgische Staat voor hetzelfde bedrag van opname een veel hogere rente betaalt. Hetzelfde geldt voor de bedrijven en de privé-personen, die daardoor in veel mindere mate gaan investeren.

De derde grote uitdaging betreft het tekort aan reserves voor de pensioenen. De Staat heeft steeds het principe van de repartitie toegepast. Nooit werden, ook niet in de goede jaren, reserves aangelegd voor de pensioenen van de ambtenaren. Ook in de privé-sector teert men in grote mate op de repartitie. Vroeger was er kapitalisatie, maar in de rijkskas van arbeiderspensioenen, in mindere mate voor de bediendenpensioenen, zijn er bijna geen reserves meer. In ieder geval is nu reeds zeker dat de genomen engagementen voor het jaar 2000 nooit zullen kunnen worden nagekomen en nog veel minder de jaren nadien. Ofwel zal men de uitkeringen moeten verminderen, ofwel zullen de bijdragen in belangrijke mate moeten worden verhoogd.

Wat de privé-sector betreft, bedraagt de gezamenlijke reserve in ons land ongeveer 350 miljard. Het gaat dus om de reserves van de groepsverzekering bij de verzekeringsmaatschappijen en de reserve van de pensioenfondsen, de enige die op dit vlak een reserve aanleggen.

Indien ik deze 350 miljard vergelijk met het bedrag dat in Nederland aanwezig is voor de aanvullende pensioenen, namelijk 4 000 miljard, stel ik vast dat we niet eens één tiende als reserve hebben ten opzichte van

Nederland en dat de Nederlandse pensioenfondsen gezamenlijk de hele Belgische rijksschuld zouden kunnen betalen.

Tenslotte — de Eerste minister heeft er in de loop van deze namiddag naar verwezen — is er de slechte huidige demografische structuur, met als positief gevolg dat daardoor minder jongeren op de arbeidsmarkt zullen komen. Maar het vormt een des te grotere bedreiging op langere termijn, vermits het aantal actieven stelselmatig zal verminderen en deze groep van actieven steeds meer niet-actieven zal moeten onderhouden.

Ik wil geen enkel van deze vier thema's, die op zichzelf zeer belangrijk zijn, verder ontleden. Ik ben van oordeel dat geen enkele oplossing aan om het even welk van deze problemen kan worden gevonden, wanneer hierdoor één van de andere factoren in de verdrukking komt.

In de voorbije jaren werden toelagen gevraagd met goede bedoelingen, maar daardoor kwam de begroting steeds meer in de verdrukking. Het is dus een gesloten kring die moet worden doorbroken. Er is hiervoor slechts één fundamentele oplossing. Men moet oplossingen vinden voor één probleem, zonder de andere in verdrukking te brengen, en als het kan ook het tweede en het derde probleem oplossen. Ik geef een voorbeeld.

Indien men de werkloosheid kan doen dalen of de werkgelegenheid kan doen stijgen, heeft dit rechtstreekse effecten: een vermindering van de werkloosheidsuitgaven, een verhoging van de koopkracht, een verhoging van de sociale bijdragen, een verhoging van de ontvangsten van de Staat in de vorm van belastingen en uiteindelijk ook een positief effect op het begrotingstekort. Indien men dit begrotingstekort kan doen dalen, krijgt men onmiddellijk een ander positief effect: de rente zal dalen.

Het grote probleem in België is immers het vrij belangrijk spaarquotum. Op dit vlak hebben we een daling gekend. Maar ondanks het feit dat de koopkracht is verminderd gedurende de twee jongste jaren, zijn de deposito's bij de privé-spaarkassen in belangrijke mate toegenomen, en wel met meer dan 300 miljard sedert deze regering aan het bewind is. Deze privé-spaarkassen hebben in de eerste plaats de gewone man als cliënteel; daar brengt deze zijn spaargeld. Dit bewijst dat hij minder is gaan verbruiken. In dit verband sluit ik mij aan bij het betoog van de heer Windels. Er is dus minder verbruik. De omzet van de KMO en de warenhuizen is verminderd. Dat betekent minder productie, minder invoer en minder werkgelegenheid, wanneer het om Belgische producten gaat.

Hoe kunnen we dat oplossen? Ik wil hieromtrent een aantal ideeën vooropstellen.

Eerst wil ik even in herinnering brengen de paradox van Fourastié, een Franse econoom, die in 1981 hier in Brussel een voordracht is komen geven en het volgend verhaal deed.

Een jonge man komt bij een juwelier en zegt dat hij voor de verjaardag van zijn vrouw een ring wil kopen. Hij koopt een ring van 100 000 frank en betaalt met een cheque. De juwelier herinnert zich dat het de week daarop de feestdag van zijn vrouw is die graag een nieuwe eetkamer zou hebben. Hij gaat bij zijn buur om de eetkamer te kopen en geeft hem de cheque.

De meubelmaker op zijn beurt zegt: Wij gaan naar de winter en mijn vrouw heeft een pelsmantel hoognodig. Hij gaat die kopen en betaalt met de cheque. Dat gaat zo verder en uiteindelijk komt de cheque bij de tiende man. Die tiende persoon betaalt daarmee zijn BTW-schuld. Dan blijkt dat de cheque niet gedekt is. Hij wordt achtereenvolgens teruggezonden naar de tiende, de negende, de achtste man, en zo verder tot bij degene die de cheque uitgeschreven heeft. De persoon die het eerst de cheque ontvangen had, vindt het erg jammer dat hij voor 100 000 frank bedrogen werd en zegt tegen de vorige: laten wij daarover geen drukte maken en in het café op de hoek een paar pinten gaan drinken. Na een aantal pinten erkent hij grootmoedig dat hij op de verkoop van 100 000 frank, 35 000 frank heeft verdiend. Hij vraagt aan de tweede hoeveel hij wel had verdiend op zijn verkoop. Die geeft toe dat hij 28 pct. heeft verdiend, de derde had slechts 22 pct. De slotsom was dat uiteindelijk iedereen een winst had geboekt.

Had die eerste koper geen ongedekte cheque uitgeschreven, dan had niemand van de tien handelaars iets verdiend. Daarover was iedereen het eens. Als nu iedereen een stukje van zijn winst laat vallen, dan is de cheque toch gedekt en iedereen is tevreden. Dat is dan ook zo gebeurd. Er werd nog een pint gedronken en daarmee was de zaak beklonken, waarbij de cafébaas ook nog wat had verdiend. Fourastié zegt nu niet dat er in de economie cheques zonder dekking moeten worden uitgegeven, maar sommigen in ons land denken dat de ministers alleen dat

gedeelte van het verhaal hebben onthouden. De begrotingen zijn daar soms de weerspiegeling van. Er worden uitgaven gedaan waarvoor geen inkomsten waren voorzien. Er blijft nochtans het feit dat de economie moet worden aangezwengeld en dat men het geld moet laten rollen, zodat de ene koopkracht kan scheppen bij de andere.

Laten wij nu eens nagaan wat wij daarvan kunnen terechbrengen in onze Belgische economie, die een open-markteconomie is.

De heer Seeuws. — De 500 000 werklozen in ons land geven geen cheques uit voor handelstransacties waarop zij tot 30 pct. winst maken.

De heer Cooreman. — Het gaat niet zodanig over die cheque, mijnheer Seeuws, u hebt mijn uiteenzetting toch wel goed begrepen.

De heer Seeuws. — Neen.

De heer Cooreman. — Het gaat erom dat er werkgelegenheid wordt geschapen.

De heer Seeuws. — Niemand van die werklozen kan op die manier zijn inkomen met 30 pct. vergroten.

De heer Cooreman. — Het verhaal dat ik daarnet heb verteld, is een paradox.

De heer Seeuws. — Daarbij speelt echter alleen het winstmotief. Arbeid blijkt daar van geen tel te zijn.

De heer Cooreman. — Mijnheer Seeuws, u hoeft zich over dat verhaal niet kwaad te maken.

De heer Seeuws. — Ik vind uw verhaal wansmakelijk.

De heer Cooreman. — U overdrijft, mijnheer Seeuws. Luister naar mijn verdere uiteenzetting en daarna kunnen wij het allemaal nog eens bespreken.

Met het koninklijk besluit nr. 15 zijn een hele reeks kapitaalverhogingen mogelijk, alsook het oprichten van nieuwe vennootschappen. In 1982 en 1983 zijn er door die maatregelen meer dan 18 000 nieuwe vennootschappen opgericht. Het stoort mij niet dat daarop kritiek werd geformuleerd. Er zijn blijkbaar in ons land nog veel mensen die over kapitaal beschikken. In het totaal ging het om een bedrag van 345 miljard. Een belangrijk deel ervan is kapitaal uit het buitenland. Er zijn ook een hele reeks buitenlandse firma's die in ons land zijn komen investeren.

Uit een beperkte enquête die men heeft gehouden in een belangrijke bank, zij het voor het Franstalig landsgedeelte, is gebleken dat ten minste 10 pct. van de 800 ondernemingen die men ondervroeg, zouden zijn failliet gegaan indien zij niet een kapitaalverhoging hadden kunnen doorvoeren. Het geld dat daar werd geïnvesteerd heeft in ieder geval bijgedragen tot behoud van werkgelegenheid. Verder blijkt uit cijfers van de Oeso dat de investeringen in ons land aanzienlijk zijn toegenomen. Dat is begrijpelijk. Een hele reeks van deze vennootschappen kreeg de tijd om de investeringen over één, twee of drie jaar te spreiden. Vroeger wilden de bedrijven wel investeren op voorwaarde dat zij aan goedkoop geld konden rekenen. Wanneer zij echter 14, 18 tot 22 pct. interest moesten betalen aan hun bank of aan om het even welke kredietinstelling, zoals dit het geval was in de jaren 1980 en 1981, bleek het uitgesloten dat zij enige investering zouden doen.

Wanneer zij anderzijds eigen middelen kunnen aantrekken en winst maken — want een ganse reeks van die 18 000 vennootschappen zijn, laten wij het niet vergeten, failliet gegaan, sommige reeds vooraleer zij in het *Staatsblad* verschenen, dat is het risico —, kunnen zij gedurende een bepaalde periode tot 13 pct. op het kapitaal, onder de voorwaarde dat zij geïnvesteerd hebben, vrijgesteld worden van vennootschapsbelastingen. Men heeft dat altijd voorgesteld als een cadeau. Dat is geen cadeau. Dat is een enorme opbrengst voor de Staat. De minister van Financiën zal in 1993 op een gouden schotel een pakket belastingen ontvangen op winsten — ik hoop dat ze nog winst maken — van vennootschappen die in die periode werden gerealiseerd.

Laat mij het voorbeeld geven: van drie broers! Wilfried, Mark en Willy.

Wilfried is de man die bakker wordt. Hij kent zijn vak goed en opent een bakkerij. Hij maakt 800 000 frank nettowinst, dat wil zeggen na

afrek van zijn uitgaven. Hij heeft, om zijn bakkerij te kunnen inrichten, een beroep gedaan op een krediet van een miljoen tegen 15 pct. Hij heeft geen rentetoelage gekregen. Hij mag van zijn 800 000 frank winst, 150 000 frank aftrekken want dat is de rente die hij betaalt. Iedereen vindt dat zeer normaal.

Zijn broer Mark heeft van zijn vader en moeder 1 miljoen gekregen en heeft daarmee een PVBA opgericht. Hij heeft ook 800 000 frank inkomen. Hij gaat onmiddellijk, als hij zijn winst maakt in het kader van de PVBA, starten met 31 pct. aan vennootschapsbelastingen. Als hij deze winst dan uitkeert, betaalt hij een roerende voorheffing van 25 pct. op het saldo, op de 69 pct. dus.

De derde broer, Willy, die de slimste is van de drie, heeft ook een miljoen gekregen. Hij zet ze uit in België of in Nederland. Het gaat lenen bij de bank. Hij ontvangt enerzijds, intresten van het uitgezette geld en mag anderzijds de intrest aftrekken die hij betaalt. U kent de oplossing. Het is niet te verwonderen dat de mensen op die manier jaar na jaar hebben geredeneerd.

Wanneer u de cijfers wil kennen van het Belgische bedrijfsleven, neem dan de globalisatie van de balansen die gepubliceerd zijn door de Nationale Bank. In 1981 zijn dat 15 800 bedrijven, zonder de banken en zonder de kredietinstellingen. De 15 800 belangrijkste Belgische ondernemingen betaalden in 1981 aan rente 244 miljard op een passief, op 31 december, van 3 050 miljard. Dat was op dat ogenblik nog meer dan de schuld van de Belgische Staat. Er waren 244 miljard aan renten, daarnaast 42 miljard dividenden en 46 miljard vennootschapsbelastingen. Men zei enerzijds: die bandieten hebben 42 miljard aan dividenden gehad. Anderzijds zei men: bravo! Die 244 miljard intresten die zij hebben betaald, is immers een goede zaak. Iedereen was schijnbaar tevreden dat de rente naar 10, 12, 14 en zelfs tot 16 pct. steeg. Het is de kip met de gouden eieren die wij gedood hebben. Dat is nogal evident.

Het is die kring die wij moesten doorbreken. Het laatste gepubliceerde cijfer dat ik ken, is de rente in 1982 per bedrijf en per sector. Ik kan u dit mededelen, mijnheer Seeuws, indien u dat wenst. Die rente was van 244 miljard gestegen naar 277 miljard, maar het pakket schulden was ook gestegen. De dividenden waren gestegen van 42 naar 62 miljard, omdat een aantal vennootschappen, die vroeger verlieslatend waren, winstgevend waren geworden dank zij de actie van deze regering.

Is het dat wat wij willen, namelijk weer positief worden? Dat de Staat en de burger er baat bij hebben en dat in elk geval de werkgelegenheid stijgt. Er is op dat vlak enorm veel te doen.

Ik neem een tweede voorbeeld. De eigen woning is in België altijd een belangrijke wens geweest van de doorsnee Belg. Misschien minder in bepaalde middelen. Dat was ook de reden waarom 66 pct. van de Belgen eigenaar was van een eigen woning, of twee op drie. In Nederland is dat 40 pct. Ook dat is een onderscheid met Nederland, namelijk dat de Belg veel meer investeert in zijn eigen woning.

Dit percentage is aan het dalen. Volgens de jongste onderzoeken en volgens het Crisp bedraagt dit nu 60 pct. Minder Belgen zijn dus eigenaar geworden van een woning en dit om allerlei redenen. Om te beginnen is de rente te hoog. Ik heb hier reeds naar verwezen. Vervolgens is het netto-inkomen dat men overhoudt na het betalen van de sociale-zekerheidsbijdragen en de belastingen, te gering. Om een bouwvakker 650 frank per uur te betalen moet men op het ogenblik zelf een inkomen van 2 000 frank per uur hebben. Wie heeft dat?

De heer Seeuws. — Er is geen enkele arbeider die reël 650 frank per uur verdient.

De heer Cooreman. — In Duitsland hebben zowel de socialistische als de huidige regering toegestaan dat men voor de bouw van een sociale woning vier miljoen mag aftrekken gespreid over tien jaar. Dat is dus 400 000 frank per jaar. De Duitsers kennen deze maatregel zeer goed. Daarom wordt er daar nog veel gebouwd. Bovendien krijgen de mensen met een kleiner inkomen daarop nog een extra toelage.

Waarom zouden wij niet dezelfde richting uitgaan? Ik heb een wetsvoorstel in die zin ingediend dat mede ondertekend is door collega's van de vier regeringspartijen en dat op ogenblik in de commissie voor de Financiën aanhangig is. Ik hoop dat men op een dag zal begrijpen dat dit de enige manier is om het officiële werk te stimuleren. Het aftrekken van wat men betaalt voor de arbeid geleverd door derden, is eveneens de belangrijkste vorm van belastingvermindering.

Bovendien zal men hierdoor meer mensen ertoe in staat stellen eigenaar van een woning te worden en zullen aldus de huishuurwet en alle

betwistingen ter zake veel minder belangrijk worden. Dit vergt echter enige moed en veel berekeningen. Deze berekeningen mogen echter niet worden gemaakt over één jaar, want anders zou het een te enorme weerslag hebben op de begroting: een zeer groot boni voor één jaar.

Men moet berekenen wat deze maatregel over een verloop van tien jaar zou opbrengen. De BTW mag dan zelfs weer op een normaal peil worden gebracht. Op dit vlak kan dus heel wat worden gedaan.

Vervolgens is er het sparen voor een aanvullend pensioen. Wij kennen het Monory-luik, in België het De Clercq-luik genoemd. Deze maatregel loopt ook nog volgend jaar verder. In de commissie voor de Financiën werd gezegd dat er zich vandaag nog geen problemen voordoen en ook ik ben deze mening toegedaan. De beurs loopt echter altijd enigszins vooruit. Op het ogenblik verlaten de Engelsen onze beurs, evenals andere institutionele beleggers omdat zij twijfelen. Ik geloof echter dat de Belgische particulier op het ogenblik de beurs niet verlaat. Vroeg of laat zal er zich evenwel in ieder geval een probleem voordoen.

Wat heeft de Franse regering met de socialistische minister Delors beslist, mijnheer Seeuws? Zij hebben in 1983 *les comptes d'épargne en actions* ingesteld. De socialistische regering in Frankrijk wil degenen stimuleren die sparen in aandelen en deze aandelen willen behouden op lange termijn. Het moeten dan wel Franse aandelen zijn, aandelen die investeringen in Frankrijk betreffen. Dat is evident. Deze aandelen worden geblokkeerd.

Men kan daarover zijn eigen oordeel hebben, maar ik pleit voor een zelfde formule in ons land. Wij moeten de mensen aansporen om te sparen voor een aanvullend pensioen of hoe men het ook mag noemen. Over de juiste formule kan men nog discussiëren. Wij moeten de mensen fiscaal stimuleren om in België te investeren. De Belgische Staat zal daar ook baat bij vinden. Het Belgisch geld zal niet worden uitgevoerd naar vreemde landen. Iedereen zal er wel bij varen. De mensen zullen bovendien meer vertrouwen krijgen in onze munt.

Ik heb nog een hele reeks van ideeën, maar ik zal daar snel over heengaan. Zo zijn er bijvoorbeeld, de onroerende beleggingsfondsen. Een aantal collega's van de Senaat hebben samen met mij in dat verband een wetsvoorstel ingediend. Uit zeer goede informatie is gebleken dat hierdoor jaarlijks vijf tot tien miljard zou kunnen worden geïnvesteerd in de onroerende sector.

De commissie voor de Justitie heeft desbetreffend een zeer gunstig advies uitgebracht en dat heeft mij aangenaam verrast. Ik verheug mij over die stap vooruit en hoop dat de commissie voor de Financiën in januari de tijd zal vinden om opnieuw belangstelling voor dit probleem te tonen. Ik onderstreep dus dat vreemde onroerende fondsen bijvoorbeeld Nederlandse en Engelse, in België zullen investeren indien dergelijke wet bestaat. En dat is het doel dat wij moeten bereiken.

Een volgend punt dat op het eerste gezicht op enige kritiek kan stuiten, betreft het aanwerven van personeel in gezinsverband. Wij kennen allemaal de lage cijfers van het huishoudpersoneel dat terug te vinden is in de sociale zekerheid. Wij weten ook dat mensen in dienstverband in het kader van het gezin worden gebruikt, in een goede relatie tussen patroon en werknemers. Sommigen zullen beweren dat ik hier een maatregel beoog voor de kapitaalcrachtigen. Daarop antwoord ik dat een patroon die een werknemer in dienst neemt ook een kapitaalcrachtige is. En dat is maar goed voor de werknemer ook, want anders gaat de zaak failliet.

Met deze maatregel denk ik vooral aan de gezinnen met jonge kinderen waar man en vrouw buitenshuis gaan werken. Die gezinnen worden op het ogenblik fiscaal gestraft en dit werd deze namiddag nog in de commissie voor de Justitie waar wij het hadden over de afstamming, zeer duidelijk onderstreept.

Die fiscale bestraffing is trouwens één van de redenen waarom vele jonge mensen samen gaan wonen, zonder te huwen. Waarom zou men voor de gezinnen waar man en vrouw buitenshuis arbeid verrichten — en dit houdt geen kritiek in op de huismoeders die thuiswerk verrichten dat een belangrijke pedagogische en economische waarde heeft —, de uitgaven besteed aan dienstpersoneel niet beschouwen als beroepsuitgaven? Dat kan zelfs zonder wet.

Volgens het antwoord van de minister van Financiën op een parlementaire vraag zou dat geen beroepsuitgave zijn. Het spijt me hem te moeten tegenspreken. Als man en vrouw buitenshuis gaan werken, dan moet er toch iemand op de kinderen letten. Dus is er hier duidelijk sprake van een beroepsuitgave. Men kan de kinderen natuurlijk naar de crèche brengen, maar dan is dat een bijkomende last voor de gemeenschap. Waarom zouden wij de mensen niet de keuze laten tussen beide formules? Zij kunnen dan ofwel de kosten voor de crèche ofwel de kosten voor het dienstpersoneel aftrekken.

De crèche zou dan ook de economische kostprijs mogen aanrekenen. Ik denk in dit verband ook aan de gezinnen met gehandicapte gezinsleden, aan gevallen van multiple sclerose bijvoorbeeld. Waarom zouden gezinnen die bestendig zorgen vragen geen beroep mogen doen op iemand die komt helpen? Ik denk aan gepensioneerden, aan oude mensen. Onze bevolking veroudert. Volgend jaar zullen er in ons land 300 000 gepensioneerden zijn wier kinderen ook gepensioneerd zijn. Waarom mogen deze mensen geen hulp vragen? Dat zou de gemeenschap veel minder kosten.

De beslissing kan worden gemoduleerd en trapsgewijze worden uitgevoerd. Volgens de studie-De Coene zouden op die manier honderdduizend mensen tewerk worden gesteld zonder verlies voor de Rijksbegroting, zonder dat het tekort stijgt. Het zou zelfs een boni geven van 2 à 3 miljard en, menselijk gezien, is het een veel betere formule, omdat iedereen er zich goed zou bij vinden. Men zou het zwarte circuit verlaten, want het is duidelijk dat men vanaf dat ogenblik zeer streng zou kunnen optreden tegenover sluikwerk.

Ook in verband met de uitvoer zouden wij veel meer kunnen doen. Wij hebben contracten afgesloten voor onze bevoorrading in grondstoffen, zoals het fameuze contract met Algerije voor gas. Wij betaalden en betalen daar een hoge prijs voor. Volgend jaar wordt daarover gediscussieerd. Waarom heeft men bij de onderhandelingen geen ruil bedongen waardoor contracten werden afgesloten voor producten die in België worden geproduceerd, zoals een hele reeks van landen doen, zonder dat dit schade zou berokkenen aan Algerije? Ik suggereer niet dat wij aan export zouden doen op de rug van Algerije, maar men had formules kunnen vinden waardoor men met dat land belangrijke contracten kon aangaan, bijvoorbeeld voor de staalnijverheid en de bouw nijverheid, waar Algerije ook voordeel bij had. Dat zou voor beide landen goed zijn geweest.

Mijn uiteenzetting is zeker niet volledig. Er kunnen nog vele andere ideeën worden geformuleerd. Men kan deze crisis alleen uitschakelen door groei, en niet door een verhoging van belastingen, waarvan sommigen nog dromen, want er valt niet meer zoveel te rapen. Daarbij zal elke verdere verhoging van belastingen de koopkracht nog meer aantasten, wat zal leiden tot een catastrofale vermindering van de bestedingen en van het verbruik in ons land. Alleen groei kan ons redden. Ik meen dat iedereen zich daarvoor moet inzetten. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Uiteraard kan ik niets hebben tegen zo'n waterval van ideeën, maar als iedereen hier tweemaal zo lang spreekt als de tijd waarvoor hij is ingeschreven dan kan ik niet meer instaan voor de timing.

M. Humblet. — C'est un discours d'opposition, monsieur le Président.

M. le Président. — Pas du tout, monsieur Humblet.
Het woord is aan de heer Seeuws.

De heer Seeuws. — Mijnheer de Voorzitter, na deze cursus in kapitalisatie van de winsten op de meerwaarde van de arbeid gegeven door collega Cooreman verheug ik mij erover dat de minister van Begroting en van Wetenschapsbeleid in ons midden is. Bij de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting is het uiteraard ook belangrijk te weten welk deel van 's lands budget wordt gereserveerd voor het wetenschappelijk onderzoek. Daar wil ik het even over hebben.

In een wereld waarin de technologische ontwikkelingen zo'n enorme en razendsnelle toepassing kennen, is het bepalend voor de toekomst van een maatschappij die we vorm willen geven, ook voor de gevolgen op de tewerkstelling en op sociaal-menselijk vlak.

Mijn uiteenzetting handelt over de ontwikkelingen op het gebied van wetenschappelijk onderzoek. Daarna volgen een aantal vragen in verband met de begrotingsvoorzieningen. Tot besluit zal ik eens te meer mijn bezorgdheid uitspreken over de organisatie van een afdoende controle op de aanwending van de middelen inzake wetenschappelijk onderzoek.

Voor de ontwikkeling van het wetenschappelijk onderzoek is een structureel beleid uitermate belangrijk om geselecteerde onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten te stimuleren en te oriënteren. Het meest dankbaar daarvoor zijn projecten van intersectoriële aard die aan nieuwe maatschappelijke eisen en behoeften beantwoorden, zoals programma's voor huisvesting, gemeenschappelijk vervoer, energie- en grondstoffenbesparingen, milieuhygiëne, urbanisatie, de maatschappelijke weerslag van nieuwe technologieën, de humanisering van de arbeid, afvalverwerking, afval van kernenergie en zo verder. Het betreft hier dus het wetenschappelijk onderzoek op gebieden die de regering veronachtzaamt.

Het fundamenteel en het toegepast wetenschappelijk onderzoek, zowel in privé-bedrijven als aan de universiteiten, zou beter moeten worden gecoördineerd en gecentraliseerd en op de reële maatschappelijke behoeften moeten worden gericht. Dit vergt niet noodzakelijk bijkomende uitgaven. Integendeel, door coördinatie zullen projecten elkaar niet meer overlappen en komen derhalve middelen vrij.

Ook bij een regionalisering van deze materie moeten overlappingsen worden weggewerkt. De samenwerking tussen de universiteiten en de bedrijfswereld moet worden gestimuleerd en moet onder meer als voorwaarde worden gesteld voor subsidiëring. Wij moeten stoppen met die kortzichtige « lokettenpolitiek » bij steunverlening die meer belang hecht aan het evenwicht tussen taalgemeenschappen en onderwijsnetten dan aan de efficiëntie van de projecten.

Uit het advies van de Raad voor wetenschapsbeleid met betrekking tot de wetenschappelijke en budgettaire prioriteiten op het stuk van het wetenschapsbeleid noteerden wij een aantal behartenswaardige vaststellingen waarmee wij volkomen akkoord gaan, en die wij ook in het verleden reeds meermaals hebben aangehaald. Ik citeer enkele van deze vaststellingen:

Ten eerste, de voorbije tien jaren gaat het totaalbeeld dat België op het vlak van het wetenschappelijk onderzoek te zien geeft er met rasse schreden op achteruit. Het percentage van het bruto binnenlands product dat door de overheid aan *research and development* wordt gespendeerd is gedaald van 0,84 in 1972 tot 0,62 in 1981. Wij erkennen de inspanning die de minister van Wetenschapsbeleid heeft gedaan om deze achteruitgang, althans op het vlak van zijn eigen begroting, te bedwingen. Het resulteerde in een zekere stabilisering in 1981 en zelfs in een licht herstel in 1982 toen 0,66 pct. van het BBP werd besteed aan R-D.

Ten tweede, de wetenschappelijke tewerkstelling die door de overheid wordt gesubsidieerd neemt in ons land, in tegenstelling met andere landen, systematisch af. Dit is verontrustend.

Nochtans wint de overtuiging veld dat de oplossing voor de huidige crisis op economisch, sociaal en zelfs cultureel gebied — de heer Poma moest het horen —, onder andere moet worden gezocht in het ontwikkelen van het wetenschappelijk onderzoek. Dit laatste moet leiden tot het herstel van het industriële weefsel en van de tewerkstelling, de sociale ontplooiing, het opnieuw in evenwicht brengen van onze handelsbalans en de vernieuwing van de Noord-Zuiduitwisselingen.

De vraag rijst daarbij of elk onderzoek wel mogelijk, wenselijk en te dragen is. In ons niet zo groot land, dat zich geen duur speurwerk kan veroorloven, is het hoe dan ook noodzakelijk dat, na de nodige democratische besprekingen, prioriteiten worden vastgelegd. Hierbij moet rekening worden gehouden met de bijdrage die een bepaald R-D-programma kan leveren tot het algemeen welzijn.

De evaluatie van de totale kosten van een R-D-programma, met inbegrip — ik zal daarop terugkomen — van de maatschappelijke, de leefmilieukosten en van zijn industrieel en sociaal rendement, vergemakkelijkt als het ware een operationele beslissing op grond van verschillende criteria.

Mijnheer de minister, belangrijk daarbij is de nieuwe rol die moet worden toebedeeld aan de in het verleden veronachtzaamde sociale en menswetenschappen.

Binnen het interdisciplinaire onderzoek naar de maatschappelijke effecten en neveneffecten van de snelle technologische veranderingen, kunnen en moeten de menswetenschappen een belangrijke rol vervullen. Deze nieuwe opdracht bestaat in het voorzien, plannen, beheersen en aanwenden van deze maatschappelijke gevolgen. De werkloosheid vergt meer dan louter economische aandacht.

Bepaalde oplossingsmodellen voor de economische crisis kunnen leiden tot een volkomen andere tijdsordening met gevolgen voor de arbeidsorganisatie — vorige week hadden we reeds de gelegenheid om het daarover te hebben — en de vaak verplichte vrijetijdsbesteding. Uit de bestendige aangroei van vrije tijd volgt de behoefte aan een uitbreiding en differentiatie van educatieve, culturele en recreatieve voorzieningen.

Ter zake dient men ervoor te zorgen dat, wanneer nieuwe maatschappelijke structuren worden opgezet, dit met de nodige wetenschappelijke ondersteuning gepaard gaat.

Van de menswetenschappen, mijnheer de minister, kan en moet worden verwacht dat zij meer inzicht verschaffen in de problematiek rond de werkloosheid en de vrije tijd, een fenomeen waarvan het maatschappelijk belang helaas, steeds toeneemt.

In een tweede gang van gedachten zou ik de minister in verband met de cijfers van de begroting een aantal vragen willen stellen — daarom

verheugt het mij dat hij aanwezig is — in verband met de bestedingsmiddelen inzake het wetenschappelijk onderzoek.

De Nationale Raad voor wetenschapsbeleid stelt in zijn advies dat 10 pct. van de kredietverhoging, die er gekomen is mede dank zij de inzet van de minister, bestemd moet zijn voor maatschappelijk onderzoek ten einde de precieze maatschappelijke gevolgen en de aanwending van de snelle technologische veranderingen te voorzien, te plannen en te beheersen. Welk gedeelte van de ingeschreven 1,8 miljard zijn bestemd voor dit maatschappelijk onderzoek?

De Nationale Raad stelt eveneens dat de huidige loopbaanmogelijkheden van de navorsers dergelijke lacunes vertonen, waarover ik het reeds heb gehad bij de beraadslaging over de vorige begroting, dat het gevaar van een aanzienlijk deel van het opgebouwde potentieel verloren te laten gaan of suboptimaal te gebruiken, allerm minst denkbeeldig is. Daarom mijn volgende vraag: wordt de extra verhoging van middelen begeleid door de invoering van een statuut voor de vorser, dat echt noodzakelijk is?

Ten derde, wordt de toekenning van deze extra middelen begeleid door een onderzoek naar de huidige stand van de bestaande wetgeving, die zeer ingewikkeld is, en door het zoeken naar een formule waarbij de autonomie van de gewesten en de gemeenschappen geëerbiedigd wordt en tegelijkertijd — dit is een uitdaging — de samenhang van het nationaal beleid en zijn imago in het buitenland gevrijwaard blijven?

Ten vierde, wordt de toekenning van bijkomende middelen vergezeld van een uitbreiding van de coördinatiebevoegdheid van de minister van Wetenschapsbeleid in het kader van het wetenschappelijk beleid?

Ten vijfde, in hoeverre wordt voor 1985 het tendensadvies van de Nationale Raad voor wetenschapsbeleid, waaruit ik daarnet enkele ideeën heb geput, gevolgd?

Ten zesde, welke gevolgen heeft de verhoging van de kredieten voor wetenschappelijk onderzoek met 1,8 miljard tengevolge van het meerjarenplan 1985-1990, voor de begrotingen van respectievelijk Onderwijs, Volksgezondheid en Economische Zaken?

Ten zevende, heeft dit meerjarenplan gevolgen voor de bevoegdheden en de structuur van het Fonds voor industriële vernieuwing?

Ten achtste, heeft dit meerjarenplan ook een verhoging tot gevolg van de middelen voor het Instituut voor wetenschappelijk onderzoek in nijverheid en landbouw?

Ten negende, hoe worden, tengevolge van het meerjarenplan, de nieuwe middelen verdeeld? Welk gedeelte blijft nationaal? Welk gedeelte wordt verdeeld tussen de gemeenschappen? Hoe wordt, door middel van dit plan, de Vlaamse achterstand weggewerkt met betrekking tot de middelen voor het wetenschappelijk onderzoek?

Ten tiende, wat was tot op heden het resultaat van de fiscale vrijstelling?

Ik had gehoopt minister De Clercq op zijn bank te kunnen vinden om hierop een antwoord te krijgen. Collega Cooreman heeft het hierover zoëven ook gehad.

En, tenslotte, worden via dit meerjarenplan ook extra middelen toegekend voor het onderzoek naar de maatschappelijke gevolgen van de nieuwe technologie, aan de gemeenschappen? Zo ja, wie beslist over de toekenning van deze gelden?

Mijnheer de Voorzitter, ik wil hier ook even kort een derde onderwerp behandelen. Ik heb mij voorgenomen dit hier geregeld te doen en u zal straks begrijpen waarom. Op 6 juni 1983, dus een hele tijd geleden, hebben we een voorstel van wet ingediend tot instelling van een vaste gemengde parlementaire commissie, belast met het onderzoek naar de beleidsopties, de uitvoeringsmodaliteiten en de aanwending van de toegekende middelen inzake het wetenschappelijk onderzoek.

Ik blijf mij dus begeven op het vlak van de middelenbegroting. Waarom hebben we dit voorstel van wet ingediend en waarom komen we er stelselmatig op terug?

Ten eerste, omdat we in het verleden hebben vastgesteld, mede gesteund door internationale organen, dat fundamentele besprekingen van het wetenschappelijk onderzoek in dit Parlement enkel plaatshebben, in principe om de twee jaar, naar aanleiding van de bespreking van de begroting. In onze gespecialiseerde commissie Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, komt dit onderwerp anders nooit aan bod.

Ten tweede, de verantwoordelijke minister heeft toegegeven, — dat was ook het geval met zijn voorgangers — dat hij vrijwel geen zicht heeft op het geheel van het wetenschappelijk onderzoek dat door de

overheid, hetzij rechtstreeks met subsidies, hetzij onrechtstreeks met fiscale vrijstelling wordt gefinancierd.

Ten derde, de overheid heeft op heel wat wetenschappelijk onderzoek geen vat omdat ze haar bevoegdheid heeft overgedragen aan supranationale organen. Dit houdt in dat op het gevoerde beleid inzake wetenschappelijk onderzoek helemaal geen parlementaire controle mogelijk is, hoewel bij het nemen van beleidsbeslissingen men, op het vlak van de uitvoerende macht althans, ter zake duidelijk een fundamentele maatschappijkeuze doet.

Daarom dit voorstel tot instelling van een vaste, gemengde parlementaire commissie, belast met het onderzoek naar de uitvoeringsmodaliteiten en de controle op de aanwending van de overheidsgelden voor wetenschappelijk onderzoek.

Wat is de opdracht van deze commissie? Enerzijds dient ze de intenties van de regering inzake wetenschappelijk onderzoek vooraf te toetsen aan de fundamentele maatschappijkeuze, zodanig dat het Parlement met kennis van zaken het nodige omkaderend wetgevend werk kan verrichten.

Want over één zaak is nagenoeg iedereen het eens: geen mens, geen instantie heeft enig zicht op het werkelijk verloop van het wetenschappelijk onderzoek in al zijn aspecten.

Dit gebrek aan inzicht en de onduidelijke situatie wordt mede veroorzaakt door het feit dat België geen echte begroting voor Wetenschapsbeleid kent en nog nooit heeft gekend. De criteria, die hierbij in de ministeriële departementen gehanteerd worden, hebben dikwijls helemaal niets met research als zodanig te maken.

Op de eerste plaats moet de controlecommissie kunnen beschikken over de beleidsverslagen van alle instellingen die overheidsgelden ontvangen. Dit geldt ook voor de privé-bedrijven die met overheidsgelden werken en die binnen dezelfde termijn hun beleidsopties en hun activiteitenverslag via het financierend organisme ter beschikking zouden moeten stellen.

Ten derde, geldt dit vanzelfsprekend ook voor de universitaire instellingen die moeten kunnen steunen op het jaarlijks activiteitenverslag van de zogenaamde onderzoeksraad. De Commissie moet de inhoud van deze verslagen vergelijken met de beide opties en moet daaruit de nodige besluiten trekken.

Tot daar, mijnheer de Voorzitter, even een terugblik op wat wij een paar jaren geleden hebben voorgesteld en waarop wij stelselmatig zullen terugkomen.

Ik besluit deze uiteenzetting met mijn ongerustheid en mijn verwondering uit te spreken over het touwtrekken in de regering over de aanwending van de kredietverhoging voor het wetenschappelijk onderzoek. Ik zal er bij de bespreking van de uitvoeringsbegroting op terugkomen. Ik hoop dat tegen die tijd de regering de knoop zal hebben doorgehakt want anders zal zij voor moeilijke momenten komen te staan.

Ik ben teleurgesteld dat men in de commissie voor het Onderwijs en de Wetenschap er nog niet is toe gekomen ons wetsvoorstel op de agenda te plaatsen hoewel de commissie reeds tot driemaal toe werd bijengeroepen maar de vergaderingen echter steeds weer worden afgelast omdat er blijkbaar een paar agendapunten zijn waarover de twee ministers van Onderwijs niet tot een akkoord kunnen komen. Ik hoop dat de dag zal komen dat ook voor deze belangrijke problematiek de nodige tijd zal kunnen worden uitgetrokken. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Tijl Declercq.

De heer T. Declercq. — Mijnheer de Voorzitter, de behandeling van de Rijksmiddelen- en de daaraan gebonden Rijksschuldbegroting biedt aan alle politieke fracties in Kamer en Senaat de gelegenheid om uitvoerig en gedetailleerd tussen te komen over het gevoerde beleid en de vooruitzichten voor de toekomst.

Daarbij is het welhaast onvermijdelijk dat de meerderheid de tot nog toe behaalde resultaten in een zo gunstig mogelijk daglicht stelt en vooral wijst op de goede gevolgen, die geleidelijk aan zichtbaar worden in de sociaal-economische ommezwaai die door deze regering in haar regeringsverklaring van 14 december 1981 werd aangekondigd.

Letterlijk werd toen gezegd: «De toename van de werkloosheid, van het begrotingstekort, de schuld in het buitenland, het deficit op de betalingsbalans, (...) is dermate uit de hand gelopen dat een ommezwaai in het tot nog toe gevoerde sociaal-economische beleid onontbeerlijk is.»

Die ommezwaai moest er komen door het nastreven van volgende drie doelstellingen:

Het herstel van de concurrentiekracht van de ondernemingen;

Het terugdringen van de werkloosheid en het voeren van een actief tewerkstellingsbeleid;

Het gezond maken van de openbare financiën.

Ten aanzien van die doelstellingen werd door de meerderheid op een aantal gegevens gewezen.

De concurrentiekracht van de ondernemingen werd hersteld.

De bruto-kapitaalvorming in de ondernemingen zal in 1984 toenemen met 2,7 pct. tegen een daling met 2,6 pct. in 1982 en met 4,2 pct. in 1983.

De bedrijfsinvesteringen voor de eerste vijf maanden van 1984 stegen met 18,5 pct. vergeleken met de overeenstemmende periode van 1983.

Ook wat de tewerkstelling betreft, zijn er bemoedigende gegevens.

September 1984 gaf een daling van het aantal werklozen, te zien met 10 000 eenheden.

Dat werd daarstraks op deze tribune nog gezegd door de Eerste minister.

De opslorplingsprogramma's evolueren voorts gunstig. Het aanbod van betrekkingen overtreft met 6 pct. de aangroei van de werkloosheid.

Het aantal deeltijdse betrekkingen nam toe van 18 000 eenheden in december 1981 tot 74 000 in 1984.

De aangroei van de tewerkstelling in de KMO, op basis van de 5-3-3-operatie, is opvallend: 9 000 eenheden.

Wat het terugdringen van het overheidsdeficit en de rijkschuld betreft, constateert men eveneens hoopvolle aanduidingen.

Daling van het netto te financieren saldo, uitgedrukt in procent van het BNP van 13 pct. in 1982, tot 11,5 pct. in 1984, tot 10,4 pct. in 1985; vermindering van het begrotingstekort, na aftrek van de rentelasten, in procent van het BNP van 6,5 pct. in 1981, tot 1 pct. in 1985.

In een debat als dit worden veel cijfers aangehaald. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de oppositie andere cijfergegevens heeft gealigneerd, om te bewijzen dat alles niet zo rooskleurig is als wordt gezegd door de meerderheid, dat het economische herstelbeleid van de regering in een verkeerde richting evolueert, vooral de zwaksten treft en tot mislukking is gedoemd.

Wellicht is het daarom goed in dit bekvechten tussen meerderheid en minderheid hier te verwijzen naar een aantal studies die zo objectief mogelijk pogen de resultaten van het herstel te evalueren.

In de studie van het Ires, waarvan uitvoerige gegevens werden opgenomen in *Le Soir* van 10 december, werd het volgende geschreven: «En trois ans de règne et d'austérité, Martens a gagné son pari: les entreprises globalement, se portent mieux, produisent, exportent et investissent.»

En nog: «... exportations en bonne santé, investissements — enfin... — en pleine expansion, chômage et dette publique stabilisés ...».

De redacteur spreekt dan ook over de conjunctuurprofielen van het Ires die de globale gezondheid van onze economie weerspiegelen als over een «waarachtig kerstgeschenk» voor Martens V.

Het verslag van de Belgische Vereniging der banken — jaarverslag 1984 — dat ons dezer dagen werd overgemaakt, constateert:

«Het jaar 1984 zal, na de quasi-stagnatie van 1983, een lichte groei te zien geven die vooral op het actief komt van de goede resultaten van de uitvoer en van de herneming van de investeringen. De daling van de rentetarieven werd weliswaar voorlopig onderbroken, maar de inflatie nam verder af en het herstel van de balans der lopende verrichtingen zette door. De werkgelegenheid is voldoende toegenomen om de groei van de actieve bevolking te absorberen en de werkloosheid te stabiliseren.»

Deze wetenschappelijk onverdrachte getuigenissen bewijzen, afgezien van alle betwistingen over detailcijfers, dat de «ommezwaai» werkelijkheid werd, dat een diepgaand herstelbeleid op gang werd gebracht en dat de regering met deze politiek op de goede weg is.

Het werk is echter niet voltooid. Zowel in de Ires-studie, in het verslag van de Vereniging der banken als in de Oeso-studie, wordt erop gewezen dat dit herstelbeleid moet worden verder gezet, wil men niet alles wat bereikt werd, dank zij de offers die door de bevolking werden gebracht, op de helling zetten.

Met het oog daarop zouden wij enkele bedenkingen, rond een drietal uitzichtingen van het economische beleid, willen formuleren en ook enkele vragen voor de toekomst willen stellen.

Onze bedenkingen en vragen hebben betrekking op de sanering van de overheidsfinanciën, op het overheidsinkomen en op de rentelasten bij de overheidsschulden.

Met betrekking tot de sanering van de overheidsfinanciën hanteert men de verhouding 7 pct. van het bruto nationaal produkt en refereert men daarbij ook naar het gemiddelde tekort van de landen van de Europese Gemeenschap.

Een dergelijk cijfer en een dergelijke verwijzing heeft het voordeel van de eenvoud. Men kan dit zeer aanschouwelijk voorstellen. Men weet wanneer men deze cijfers bereikt.

De vraag is echter of men daarbij niet teveel abstractie maakt van verschillen in het spaargedrag, de globale schuldgraad en de industriële structuur van de Lid-Staten.

Zou het niet logischer zijn, hoewel moeilijker, als norm te hanteren dat het tekort moet worden teruggedrongen tot een niveau dat geen aanleiding geeft tot een tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans en dat geen wantrouwen creëert in de Belgische economie, zodanig dat er kapitaalvlucht zou ontstaan of dat de monetaire autoriteiten het rentepercentage abnormaal hoog zouden moeten houden om kapitaalvlucht tegen te gaan.

Let wel!

De hier aangegeven norm in verband met het overheidstekort impliceert in elk geval dat er een saneringsoperatie moet gebeuren en dit om verschillende redenen.

De stijging van de interestlasten moet worden gecompenseerd door beperkingen van andere uitgaven.

Men moet vermijden dat bij een investeringsherneming een al te hoog overheidsdeficit tot spanningen op de kapitaalmarkt zou leiden. Een groot overheidstekort komt psychologisch slecht over, wat druk op de Belgische frank veroorzaakt.

Een saneringsoperatie is en blijft verantwoord, maar wij hebben iets tegen het starre feit van 7 pct. en tegen de te uitdrukkelijke verwijzing naar de gemiddelde tekorten van de andere landen van de Europese Gemeenschap. Zoals collega Windels zegde, is het even verantwoord waakzaam te blijven voor het risico dat de sanering zou omslaan in een deflationaire evolutie.

Ook moet worden onderstreept dat sommige investeringsuitgaven van de overheid op termijn tot netto-overheidsinkomsten kunnen leiden.

Wij denken hierbij aan investeringen die een positief resultaat hebben op de economische groei — zoals bepaalde infrastructuurwerken of zelfs subsidies aan rendabele industriële projecten — of die een grotere groei toelaten zonder het buitenlands evenwicht in het gedrang te brengen, zoals investeringen die tot een rationeler energieverbruik leiden.

Wat de overheidsinkomsten aangaat, zouden wij op volgende verschijnselen willen wijzen: er heeft zich een zeer uitgesproken verschuiving voorgedaan van inkomens uit arbeid naar inkomens uit vermogen en ondernemersinkomens. Deze verschuiving heeft de overheidsontvangsten in negatieve zin beïnvloed vermits de globale fiscale druk relatief zwaarder weegt op arbeidsinkomens dan op de andere vormen van inkomens.

De regering heeft dat nooit ontkend. In de huidige omstandigheden en gelet op de noodzaak om de concurrentiekracht van de ondernemingen te behouden, lijkt het echter niet aangewezen deze gevolgen te compenseren door zonder meer de fiscale druk op het ondernemingsinkomen op te drijven.

Inzake directe belastingen stellen wij vast dat, door herhaalde wijzigingen in de wetgeving het stelsel bijzonder ondoorzichtig is geworden. Men dient dus te streven naar een vereenvoudiging van het stelsel.

Wij zouden hierbij volgende opmerkingen willen maken

De eerste en meest belangrijke opmerking is de volgende: De personenbelasting mag niet opnieuw evolueren naar het cellulair stelsel, zoals het vóór de belastinghervorming van 1962 bestond. Het liberatoir maken van de roerende voorheffing is een veeg teken in die zin.

Tweede opmerking: Er is nood aan een strikte beperking van de fiscale uitgaven, zowel in de vennootschapsbelasting als in de personenbelasting. Indien men fiscale tegemoetkomingen toch verkiest boven rechtstreekse overheidsuitgaven, dan zijn forfaitaire belastingverminderingen te verkiezen boven verminderingen van het belastbaar inkomen, omdat deze

laatste formule een duidelijk groter voordeel oplevert voor hoge-inkomenstrekkers.

Derde opmerking. Wij gaan ermee akkoord dat de kadastrale perekwatie tot in 1991 wordt uitgesteld. Het moet ons van het hart dat de huidige perekwatie dateert van 1980 en dat de huuropbrengsten op het ogenblik ver achterhaald zijn. Wij zijn dus voor een uitstel van de kadastrale perekwatie omdat een perekwatie de bouwactiviteit in negatieve zin zou beïnvloeden.

Bij een latere perekwatie of indexering van de kadastrale inkomens zou u meer omvangrijke tegemoetkomingen moeten voorzien voor bewezen onderhouds- en herstellingskosten.

Tenslotte, het basistarief van de personenbelasting is bijzonder hoog in ons land. Het verhogen van dit tarief dreigt de ontwijkingsmogelijkheden uiterst lucratief te maken.

Daarom menen wij dat de indirecte belastingen beter geëigend zijn om fiscale meeropbrengsten te verzekeren. Indien dit instrument selectief wordt gehanteerd, kan men de deflationaire effecten ervan beperken. In die redenering mogen de indirecte belastingen niet te veel wegen op goederen en diensten die binnenlands en op een arbeidintensieve wijze worden voortgebracht. Hogere heffingen op levensnoodzakelijke goederen moeten worden vermeden.

Men dient er zich daarnaast ook voor te hoeden dat de druk van de indirecte lasten in ons land beduidend hoger zou komen te liggen dan de gemiddelde druk in de EEG, want dit zou een verdere harmonisatie ter zake op Europees vlak verhinderen.

De verbruikers zouden trachten zich in het buitenland te bevoorraden wanneer de indirecte druk op de produkten daar lager is.

Tenslotte stellen wij vast dat het beleid inzake fiscale-fraudebestrijding nog aan kracht kan winnen.

Wij pleiten zeer uitdrukkelijk voor een nieuwe aanpak inzake de rentelasten op de overheidsschuld. Dit lijkt ons een essentieel element voor een efficiënt schuldbeheer. Het zonder meer verlagen van de interestpercentages op de lopende schuld is om verschillende redenen weinig realistisch. Toch valt het op dat de manier waarop in ons land de uitgifte van overheidsleningen gebeurt zeer traditioneel is. Een grotere diversificatie ter zake, onder meer naargelang van de behoeften bij de onderschrijvers, kan tot een belangrijke besparing op de interesten leiden. Wij denken hier aan leningen met variabele interestvoeten, schatkistcertificaten op middellange termijn en toegankelijk voor het ruim publiek en lotenleningen. Daardoor kan ook de concurrentie inzake interestvoeten verhogen. Dit hoeft niet in strijd te zijn met marktconforme maatregelen inzake schuldbeheer.

Tot daar onze opmerkingen betreffende de begroting 1985, die, ik zegde het reeds, ook toekomstgericht zijn. Wij zijn en blijven ervan overtuigd dat deze regering de enig juiste weg heeft ingeslagen, een moeilijke en harde weg, maar die de belofte van een duurzaam herstel inhoudt.

Wij vertrouwen erop dat de regering dit moedig en volhardend beleid zal voortzetten, zonder verstoring van de economische evenwichten en met bescherming van de zwaksten in onze samenleving. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Humblet.

M. Humblet. — Monsieur le Président, je formulerai six brèves remarques dont certaines se rattachent directement aux propos tenus tout à l'heure à cette tribune par M. Martens, Premier ministre.

M. Leemans reprend la présidence de l'assemblée

Bien que je m'adresse à vous, monsieur le ministre, en votre qualité de ministre du Budget, permettez-moi de vous entretenir un instant de la recherche scientifique dont il vient d'être question et qui relève de vos compétences.

Il convient en premier lieu de se préoccuper, dans le cadre du budget des Voies et Moyens, aux communautés et aux régions.

A cet égard, on peut même constater que si la régionalisation assez récente de la France peut être considérée comme insuffisante, en pratique, par rapport à l'ensemble du budget, les nouvelles entités départementales et régionales reçoivent finalement une part plus importante de l'ensemble des ressources publiques que ce n'est le cas pour nos communautés et nos régions. Cette réflexion devait être faite ici.

On vient de faire allusion, monsieur le ministre, à vos compétences importantes en matière de recherche scientifique. Ce n'est pas une raison suffisante pour qu'il soit, par le biais de la politique scientifique, empiété sur les compétences communautaires et régionales, puisque aussi bien, il est impossible de séparer, pour des matières économiques qui sont de compétence régionale, l'activité économique de l'activité de recherche et développement.

Il a été constaté, en certaines circonstances, une tendance de l'Etat national à empiéter sur les compétences des communautés et des régions, y compris en matière de recherche scientifique.

Je me tiens éventuellement à votre disposition, monsieur le ministre, pour en discuter plus longuement.

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Avez-vous un exemple de cet empiètement ?

M. Humblet. — A propos de l'industrie du bois, par exemple.

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Prétendez-vous que des crédits soient prévus au budget de la Politique scientifique pour l'industrie du bois ? Il n'y en a pas.

M. Humblet. — Vous déclarez qu'il n'y a jamais, en aucun cas, ni directement ni indirectement, de crédit prévu au budget de la Politique scientifique pour des secteurs régionaux ou communautaires ?

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Au budget des services du Premier ministre, secteur de la Politique scientifique, à ma connaissance, aucun crédit n'est affecté à l'industrie du bois.

M. Humblet. — Vous dites que ce n'est le cas dans aucun secteur ?

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Vous m'avez cité l'industrie du bois, à titre d'exemple.

Il y a d'autres exemples pour lesquels nous sommes intervenus, avec l'accord et parfois à la demande des exécutifs régionaux.

M. Humblet. — Précisément, monsieur le ministre, parce qu'on est « chiche » sur les dotations. Donc, le pouvoir central récupère les compétences des communautés et des régions. C'est là ce que je voulais dire. Votre réponse me satisfait, car elle est dans la ligne de ce qui est constaté.

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Dans la réalité, la séparation ne peut s'opérer aussi facilement que certains le souhaiteraient...

M. Humblet. — Je l'admets, monsieur le ministre, mais cela signifie qu'en pratique le pouvoir central, qui dispose des fonds est bien placé pour empiéter sur les compétences des communautés et des régions. Et celles-ci doivent bien y passer parce qu'elles n'ont pas elles-mêmes d'autres possibilités de financement. C'est une question de dynamique relative et il est logique qu'un ministre de l'Etat central appuie sur « la pédale » de l'Etat central et qu'un ministre communautaire ou régional appuie sur les compétences respectivement communautaires ou régionales.

Dans cette partie que je ne qualifierai pas de partie de bras de fer, qui est gagnant ? Celui qui possède l'argent. Les compétences se mesurent à l'argent dont disposent véritablement les institutions grâce à des ressources directes. Comme les communautés et les régions vivent essentiellement de dotations, elles représentent l'élément faible dans cette tension. Tel est le contenu de ma première remarque.

Ma deuxième remarque rejoint les préoccupations de l'honorable sénateur Cooreman.

Je suis inquiet à propos du budget des Voies et Moyens quand je pense aux familles.

Il y a quelques jours, on constatait ici qu'en tenant compte de l'index, il y aurait une insuffisance de près de 2 milliards de versements de l'Etat en faveur des allocations familiales des indépendants, et ce du fait de la loi de redressement comprenant des mesures dites sociales.

La préoccupation familiale, extrêmement importante par principe et compte tenu de la situation démographique, n'est pas apparente dans votre actuelle politique.

Je voudrais à présent aborder, moi aussi, le problème du cumul des revenus. A cet égard, la situation actuelle est embarrassante non pas principalement parce qu'elle favorise la cohabitation extramatrimoniale — et je comprends que cette situation puisse être préoccupante — mais bien plus parce qu'elle conduit pour contrôler l'état de cohabitants des chômeurs à des contrôles que je préfère ne pas qualifier, et qui sont susceptibles de porter atteinte à la dignité des couples.

En troisième lieu, à propos du budget des Voies et Moyens, on aurait pu aussi se préoccuper de la nouvelle pauvreté et des exclusions puisque ce thème, passablement de circonstance, est exploité par beaucoup de personnes.

Je voudrais à ce propos, monsieur le ministre, puisque vous êtes le seul ministre présent au banc du gouvernement, rejoindre la réflexion d'un préopinant qui faisait état de la situation difficile de certains retraités et handicapés. Il est peut-être encore temps que le gouvernement se préoccupe, dans une optique sociale, de situations qui vont être créées pour des personnes seules, notamment des malades, si le système de la tarification des communications téléphoniques dans la même zone au-delà de six minutes était modifié.

Je sais que ce problème concerne un autre ministre, mais je tiens tout de même à l'évoquer car il illustre l'aspect actuel de l'aggravation des états de pauvreté. Parmi ces états se trouve la solitude. Dans le cadre de la lutte contre cette dernière, existent des services du type Télé-secours et Télé-accueil auxquels peuvent téléphoner anonymement des personnes qui en ressentent le besoin. Leur interlocuteur inconnu doit disposer de quelques minutes pour les mettre à l'aise et, lorsqu'un lien est véritablement établi, il peut les persuader qu'il n'est pas la dernière personne à laquelle ils s'adressent; ainsi, des suicides peuvent éventuellement être évités. Des réflexions, des raisonnements doivent pouvoir être faits par rapport à cette situation avant de modifier les tarifs téléphoniques sous un gouvernement qui rend les pauvres plus pauvres et les riches plus riches.

Ma quatrième réflexion concerne les choses fort intéressantes dites tout à l'heure par le Premier ministre, très optimiste quant à la situation actuelle.

Je voudrais cependant vous dire, monsieur le ministre, que je n'ai pas très bien compris les chiffres cités par le Premier ministre à propos du chômage. En effet, y a-t-il réellement une croissance de 1 p.c. du PNB en Belgique ? Si l'on part de l'hypothèse qu'il existe une constante, depuis plusieurs années, dans la croissance de la productivité, alors que les investissements continuent à être réducteurs d'emplois, je comprends mal comment le chômage a pu être stabilisé. Si je suis heureux que le Premier ministre raisonne maintenant en termes de chômeurs réels, y compris les statuts particuliers, quelque chose me paraît peu clair dans la présentation des chiffres. L'explication que je puis donner, c'est qu'un facteur particulier intervient, qui n'a d'ailleurs pas été cité par le Premier ministre, celui des conséquences de la prolongation de la scolarité.

Il y aurait donc intérêt à connaître le nombre de milliers de personnes que cela intéresse. Cela rendrait les choses plus claires. Il est probable que ceci a déjà joué au cours de l'année 1984.

Ma cinquième observation rejoint les interventions de plusieurs collègues.

On a reparlé du contrat de livraison de gaz en provenance d'Algérie. Cet exemple intéressant montre que, du fait de l'annalité budgétaire, un gouvernement doit souvent agir très vite. Malgré les capacités de prévision et de simulation dont on dispose, on n'arrive pas à raisonner véritablement à moyen et à long terme.

Si l'on parle des conséquences des accords relatifs à la livraison du gaz d'Algérie, il conviendrait de reposer le problème de la justification d'investissements à Zeebrugge, sur la base des accords gaziers qui ont été passés avec cet Etat.

Une même remarque s'impose — et ceci n'est pas une critique de l'opposition à l'égard du gouvernement — quant au problème des difficultés à constituer le contingent de l'armée actuellement en discussion.

Il est évidemment assez effarant qu'on ne s'aperçoive qu'en 1984 qu'il est grand temps de constituer un groupe de travail commun aux

commissions de l'Intérieur et de la Défense nationale, chargé de tirer les conséquences d'une situation démographique à laquelle on pouvait s'attendre depuis un certain nombre d'années.

Monsieur le Président, chers collègues, puisque le problème de l'amnistie a été évoqué ici ce soir par le sénateur Luyten, je ne voudrais pas quitter cette tribune sans en dire un mot. Le moment n'est cependant pas venu d'intervenir quant au fond. Nous aurons certainement l'occasion de le faire jeudi. Je m'en tiendrai donc à une situation très précise.

Tout à l'heure, à cette tribune, il a été fait référence au projet de voyage du pape Jean-Paul II en Belgique.

Ou bien — et je pèse mes mots — S.S. Jean-Paul II vient ici comme chef d'Etat, et on peut évoquer ce voyage dans la justification d'une résolution, mais dans cette hypothèse il compte simplement un peu plus que le prince de Monaco. Ou bien il vient en tant qu'éminente personnalité spirituelle et religieuse, et cela concerne ceux qui partagent sa foi et appartiennent à son église et n'a donc rien à voir avec le problème de l'amnistie et ne concerne pas le Sénat.

Il serait tout à fait inconvenant d'évoquer ici ce sujet parce que le risque d'une politisation — au sens partisan du terme — de ce voyage est déjà beaucoup trop grand. Il serait par conséquent bon, par dignité, que sur tous les bancs, on ait le souci d'éviter cette politisation potentielle.

De heer Luyten. — De wet van de liefde is de basiswet van het christendom, mijnheer Humblet.

M. Humblet. — Je n'ai pas de leçon à recevoir de vous, monsieur Luyten, surtout pas sur ce sujet!

De heer Gijs. — Als u mij toelaat even tussen te komen in deze samenspraak, moet ik u zeggen, mijnheer Luyten, dat u inderdaad gelijk hebt.

De heer Luyten. — Ik heb dat vanmorgen ook al gezegd, maar toen was de heer Humblet niet aanwezig, hij heeft de slechte gewoonte zich te mengen in zaken die hij niet gehoord heeft.

De Voorzitter. — Mag ik u vragen niet meer te onderbreken, zodat wij deze vergadering om tien uur kunnen beëindigen?

Het woord is aan de heer Gijs.

De heer Gijs. — Mijnheer de Voorzitter, verschillende leden van de CVP-fractie hebben naar aanleiding van deze bespreking van de Rijksmiddelenbegroting 1985 de ideeën en de opvattingen van onze fractie over een aantal aspecten van het regeringsbeleid vertolkt. Als laatste spreker in dit debat het woord te voeren heeft het voordeel dat men zich kan beperken tot een synthese van wat de leden van onze fractie hebben gezegd. Uit de verschillende uiteenzettingen blijkt vooral onze waardering voor het werk dat de regering tot nog toe heeft geleverd en onze bereidheid om het beleid te blijven steunen waarvan de krachtlijnen overeenstemmen met de uitgangspunten die dit beleid inspireren.

Het is wellicht de taak van de oppositie te pogen aan te tonen dat het beleid van deze regering op geen enkel punt een succes is geweest. Ik meen echter dat de oppositie met deze opvatting vrijwel alleen staat. Buiten de oppositiepartijen zijn vrijwel alle gezaghebbende kringen in binnen- en buitenland het erover eens dat het beleid van deze regering een aantal fatale tendensen heeft omgebogen of op zijn minst heeft afgeremd. Dit betekent niet dat alle problemen zijn opgelost en dat aanpassingen van de regeringspolitiek moeten worden uitgesloten.

Integendeel, nu de grote lekken zijn gedicht en maatregelen zijn genomen om de meest voor de hand liggende oorzaken van de deterioratie van onze situatie, vooral in vergelijking met andere industrielanden, werden weggenomen, is wellicht de tijd aangebroken om naar verhouding meer aandacht te besteden aan de fundamentele hervorming van het staats- en bestuursapparaat en van de beleidsinstrumenten.

Zoals collega Lagae reeds heeft aangestipt, kunnen de moeilijkheden waarin wij in 1981 verzeild waren, gedeeltelijk worden toegeschreven aan de gebrekkige besluitvorming en aan politieke en administratieve oorzaken.

Het is duidelijk dat het gebrek aan politieke stabiliteit, de tot 1980 steeds korter wordende legislaturen, de niet meer aan de huidige omstandigheden aangepaste werking van de diverse parlementaire vergaderingen, wat onder meer de regering ertoe heeft verplicht bijzondere machten te vragen en ons ertoe heeft verplicht die bijzondere machten te verlenen,

mede oorzaken zijn die rechtstreeks of onrechtstreeks tot een catastrofale toename van het overheidstekort hebben geleid. In de tot nu toe uitgevoerde staatsvorming hebben wij wellicht te weinig aandacht besteed aan de modernisering en aanpassing van onze instellingen.

Ik vrees nochtans dat velen onder ons zich niet helemaal bewust zijn van de invloed die politieke en institutionele oorzaken hebben gehad in het scheppen van de bijzonder ongunstige uitgangspositie van ons land in 1981, in vergelijking met zijn buurlanden. Wij moeten in de kortst mogelijke tijd ook op dat vlak een aantal schikkingen treffen.

Zo is het noodzakelijk zo snel mogelijk het tweekamerstelsel te hervormen op een manier die leidt tot een grotere complementariteit en een betere werkverdeling tussen Kamer en Senaat, tot een meer doelmatige werking van het Parlement in zijn geheel en tot het afschaffen van de zogenaamde dubbele aanhorigheid waarbij dezelfde personen zowel lid zijn van het Nationale Parlement als van de gemeenschaps- en gewestraden. Ook moeten de nodige maatregelen worden getroffen om aan de parlementaire vergaderingen toe te laten hun essentiële opdrachten, onder meer op het vlak van de controle van de overheidsuitgaven, beter, doelmatiger en sneller te vervullen.

In dezelfde context moeten vragen worden gesteld omtrent de verhouding tussen het Parlement en de regering. Zou het, naar Nederlands model bijvoorbeeld, niet kunnen bijdragen tot een betere parlementaire werking enerzijds, en een doelmatiger beleid anderzijds, indien er onverenigbaarheid bestond tussen het parlementair mandaat en het lidmaatschap van de regering?

In ieder geval en in weerwil van de ongunstige omstandigheden waarin de Belgische regering moet werken en de daaruit voortvloeiende slechte uitgangspositie waarin ons land zich in 1981 bevond, heeft de regering bijzonder gunstige resultaten geboekt.

Op het einde van het debat is het misschien een beetje overbodig om nog eens te herhalen welke resultaten deze regering heeft bereikt, vooral na de toespraak van de Eerste minister. Toch wil ik op dit moment nog een synthese geven van deze resultaten.

Indien ik tijdens het investituurdebat in 1981 deze balans bij wijze van voorspelling voor het jaar 1984 zou hebben voorgelegd, dan zou de oppositie niet hebben gezegd dat deze balans negatief was, maar wel hebben opgemerkt dat het niet mogelijk zou zijn deze resultaten te boeken na drie jaar regeringsbeleid.

Mijn kort overzicht van de resultaten van het regeringsbeleid steunt niet op cijfers die door de regering zelf werden medegedeeld, maar wel op de resultaten van het hier herhaaldelijk geciteerd onderzoek uitgevoerd door het Ires. Een synthese hiervan is verschenen in *Le Soir* van 10 december jongstleden. Verschillende leden hebben uittreksels uit dit artikel geciteerd. Ik wil op mijn beurt, in navolging van onze collega Tijl Declercq, een deel van de commentaar citeren dat naar mijn gevoel ook betekenisvol is. In de inleiding van het artikel staat het volgende:

« Qu'on l'approuve ou non, » — daarmee bedoelt men waarschijnlijk de politiek van de Eerste minister — « elle a en tout cas prouvé, en trois ans, qu'on pouvait dans un pays comme la Belgique mettre en place une stratégie économique cohérente et maintenir le cap. »

Ik meen dat een van de voorwaarden om een coherente economische strategie uit te bouwen en toe te passen, de duur van een legislatuur is en de stabiliteit van een regering.

Wat de balans zelf betreft, kan ik het volgende zeggen. Geen enkel ernstig waarnemer van het economisch leven in ons land betwist dat het concurrentievermogen van onze ondernemingen in de loop van deze legislatuur spectaculair is toegenomen.

In de studie van het Ires, die ik daarnet noemde, wordt weliswaar verwacht dat op dit gebied het plafond is bereikt maar of dit inderdaad zo is zal de toekomst moeten uitwijzen. Op het ogenblik stellen wij alleen maar vast dat het concurrentievermogen spectaculair is toegenomen. Niemand zal betwisten dat ook de produktiviteit is gestegen, dat de produktie is toegenomen en dat bovendien onze munt het op de internationale geldmarkt beter doet dan in de loop van de jongste jaren.

Ten tweede, is ook de industriële produktie toegenomen en scoort ons land in vergelijking met de buurlanden bijzonder gunstig. Dit mag ons echter de ogen niet doen sluiten voor de gestadig groeiende kloof tussen de groei van de industriële produktie buiten Europa, waarbij ik vooral verwijs naar de Verenigde Staten en naar Japan, en de achterblijvende produktie van fabrieksgoederen in Europa. Wij zullen het er wel over eens zijn dat in de geïndustrialiseerde landen de industriële produktie nog altijd belangrijk is en misschien wel de enige bron van alle welvaart betekent. Ook voor een land als het onze is het van levensbelang

een selectief beleid te voeren om de produktie van gefabriceerde en exporteerbare goederen te stimuleren.

Een derde punt, dat onbetwistbaar op het actief van de regeringspolitiek kan worden geschreven, is dat de netto-uitvoer in gunstige richting evolueerde. Onze handelsbalans wordt steeds positiever en de meeste specialisten verwachten dat deze trend zal worden voortgezet in 1985. Deze gunstige evolutie is niet alleen te danken aan de vermindering van de invoer, maar ook en misschien in de eerste plaats, aan de groei van de uitvoer.

Ten vierde, het meest onverwachte resultaat op het ogenblik is dat het regeringsbeleid resultaten blijkt op te leveren op het vlak van de investeringen. In vergelijking met 1983 kenden de investeringen in België eveneens een spectaculaire toename. Zo leerde ons een vergelijking tussen het eerste trimester van 1984 en het eerste trimester van 1983, dat de investeringen in de automobielsector toenamen met 38 pct., in de textielsector met 80 pct. en zelfs in de bouwrijverheid met 15 pct. Dat het hier om diepte-investeringen gaat die arbeidbesparend zijn, mag niet als argument worden gebruikt om het belang van deze aanzienlijke toename van investeringen te relativiseren.

Het lijkt geen twijfel dat de toepassing van hogere technologieën in de produktieprocessen, zelfs al leidt dit op het niveau van de individuele ondernemingen tot een besparing op de factor arbeid, een absolute voorwaarde is om op termijn ons concurrentievermogen en onze welvaart te behouden en te vergroten om op die manier de werkloosheid en de gevolgen daarvan in de diepte te kunnen bestrijden.

Voor de vier punten, die ik daarnet heb aangehaald, was het regeringsbeleid een onverdeeld succes maar dat betekent niet dat er geen problemen meer zijn. Dat de regering erin geslaagd is de toename van de werkloosheid tot nul terug te brengen, is op zichzelf een verwezenlijking die slechts weinig ingewijden twee jaar geleden hadden durven te voorstellen. Hoewel wij die rampzalige tendens hebben kunnen afremmen terwijl deze zich in de ons omringende landen voortzet, blijft de grote werkloosheid ook voor ons land het meest prangende probleem waarvoor de huidige en de volgende regeringen een oplossing moeten vinden.

Ook voor het probleem van de steeds toenemende overheidschuld waarover verschillende collega's hebben gesproken, en in weerwil van de wezenlijke besparingen die de regering kon realiseren, moet volgend jaar een oplossing ten gronde worden gevonden.

Zoals collega Lagae opmerkte, beperkt de buiten alle normale proporties toegenomen schuldenlast, de mogelijkheden waarover de regering moet kunnen beschikken om een werkelijk constructief en volledig herstelbeleid uit te voeren. Dit heeft vooral betrekking op de twee andere belangrijke doelstellingen van de regering, namelijk de bestrijding van de werkloosheid en het herstel van het concurrentievermogen. De middelen waarover de regering beschikt, worden beperkt door het hoge overheidstekort en de schuldenlast.

Ik meen dat op het moment het probleem van de werkloosheid nog altijd één van de belangrijkste problemen is. Het ligt voor de hand dat het, met betrekking tot de vermindering van de werkloosheidscijfers, om een geleidelijk proces gaat dat moet volgen op een verbetering van onze economische en financiële toestand.

Deze vaststelling, dat in de sequentie van het bereiken van de doelstellingen, misschien het creëren van economisch verantwoorde arbeidsplaatsen in de laatste plaats komt, mag er niet toe leiden dat de regering zich tevreden zou stellen met een min of meer gestabiliseerde maar veel te hoge werkloosheid. De sociale en psychologische nood die daarvan in duizenden gezinnen het gevolg is, is inderdaad zo groot, dat de regering haar inspanningen op het gebied van de derde doelstelling, namelijk het bevorderen van de tewerkstelling, moet verhogen.

Hoewel er geen intrinsieke tegenstrijdigheid bestaat tussen de maatregelen die moeten worden getroffen om de drie doelstellingen van de regering te bereiken, is er zonder twijfel een verschil in de tijd die men nodig heeft om resultaten te boeken. Dit kan aanleiding geven tot het opduiken van secundaire problemen en bijgevolg tot de noodzakelijkheid om hier en daar corrigerend op te treden.

Collega's Windels en Tijl Declercq wezen in dit verband op het probleem van de verminderde koopkracht, vooral van de gezinnen waarvan het inkomen boven het bestaansminimum ligt maar die, wat het inkomen betreft, zich in de onderste inkomenslaag bevinden. De inflatoire tendens die zich daar voordoet mag niet worden verder gezet. De vermindering van de koopkracht van al de gezinnen met ongeveer 4 pct. per jaar, wat een noodzakelijk gevolg is van het overigens even noodzakelijke regeringsbeleid, brengt mede dat het volume van de omzet van de detailhandel bijvoorbeeld, met een zelfde percentage vermindert.

Een onderzoek van Dulbea heeft aangetoond dat tijdens het tweede trimester van 1984, in vergelijking met 1983, de bestedingen aan voedingswaren door de gezinnen met 7,7 pct. zijn gedaald, voor kleding met 7,8 pct. en voor bestedingen in het buitenland, wat minder erg is, met 21 pct.

Hetzelfde onderzoeksinstituut verwacht echter een stabilisering van de bestedingen door de gezinnen in 1985, in weerwil van de koopkracht die wellicht nog met 1 pct. zal dalen.

Indien we hier de aandacht op vestigen, mijnheer de minister, is dit geen kritiek ten gronde op het beleid van de regering, maar wel om aan te tonen dat hier en daar corrigerend moet worden opgetreden en dat de regering misschien naar een meer uitgebreid dash-board moet kijken.

Reeds bij het begin van deze legislatuur, tijdens het legislatuurdebat, heb ik namens de CVP-fractie verklaard dat de reële vermindering van de koopkracht van onze nationale samenleving niet alleen op de overheid en de ondernemingen kon worden afgewenteld, maar dat het noodzakelijk was dat ook de gezinnen een deel van de verarming op zich zouden nemen.

Wanneer de heer Windels er namens de fractie voor pleitte dat de regering bijzondere aandacht zou besteden aan de nevengevolgen van het beleid, was dit niet om dit beleid te veranderen of om er een totaal andere beleidslijn aan te geven, maar om te beletten dat sommige van deze nevengevolgen uit de hand zouden lopen en dat op die manier nieuwe problemen in het leven zouden worden geroepen.

Voor ons is het vanzelfsprekend dat de bestrijding van de inflatie een noodzakelijk onderdeel is van het globale regeringsbeleid, maar dat betekent niet dat men de mogelijke deflationaire effecten van een dergelijke politiek niet onder controle zou moeten houden.

Een probleem dat in de loop van de jongste maanden meer en meer op de voorgrond van de politieke actualiteit komt is dat van de verlaging van de belastingdruk. In zijn toespraak heeft de Eerste minister hier gewezen op een aantal aspecten en problemen rond de opgave van verlaging van belastingdruk. Dat de fiscale en de parafiscale druk op de burgers te groot is, is voor ons een vaststaand feit. In de lagere-inkomensklasse is de te hoge fiscale en parafiscale druk de grootste « beperker » van de koopkracht, meer dan de gewone rechtstreekse inlevering, en in de hogere-inkomensklasse is hij de belangrijkste « beperker » van de motivering, motivering die wij nodig hebben om tot een volledige economische relance te komen. Wanneer echter het netto te financieren saldo van de overheid in 1985 nog altijd 11 pct. van het bruto nationaal produkt zal bedragen in plaats van de 7 of de 9 pct. — naargelang het percentage van het BNP dat wordt vooruitgeschoven als norm —, dan kan het probleem van de inderdaad noodzakelijke verlaging van de fiscale en de parafiscale druk slechts met de grootste voorzichtigheid worden behandeld.

De Eerste minister heeft daarstraks aangetoond dat het daarbij gevaarlijk is buitenlandse voorbeelden te hanteren. Hij heeft dit op een vrij technische wijze gedaan. Ik zal het minder technisch doen met aan te tonen dat een vergelijking met andere landen waar de fiscale druk werd verminderd steeds een vergelijking is met landen die groter zijn dan België. Groter betekent een naar verhouding grotere binnenlandse markt en een relatief kleiner buitenlands afzetgebied. Men citeert in dit verband vaak de Verenigde Staten. De Eerste minister heeft geïllustreerd dat de verlaging van de belasting in de Verenigde Staten niet tot louter positieve resultaten heeft geleid.

De voorbeelden uit het buitenland waarmee wordt aangetoond dat de belastingverlaging en de daaruit voortvloeiende verhoging van de discretionaire koopkracht van de gezinnen niet alleen de economie kan aanwakken maar bovendien de totale belastinginkomsten kan verhogen, moeten tot hun ware proporties worden teruggebracht.

Het gaat immers over landen die groter zijn dan België en die in verhouding tot hun nationaal produkt — dat is belangrijk — een veel kleinere schuldenlast te dragen hebben. Het is niet omdat in bepaalde landen zoals in Frankrijk en de Verenigde Staten groot alarm wordt geslagen over de schuldenlast dat die schuldenlast vergelijkbaar zou zijn met de onze. De Belgische schuldenlast is soms tienmaal groter dan die van de andere landen. In een land zoals de Verenigde Staten, dat is nog een bijkomende factor, is de import in verhouding tot de aankoop van in het binnenland geproduceerde goederen, bijzonder klein. Met andere woorden, wanneer in de Verenigde Staten meer koopkracht vrijkomt in de gezinnen, dan wordt een veel groter percentage daarvan in het binnenland aangewend dan in een land met een kleine oppervlakte, zoals het onze.

Namens mijn fractie werd reeds opgemerkt dat een wezenlijke verlaging van de fiscale druk slechts mogelijk is wanneer het tekort op de overheidsfinanciën nog verder wordt teruggedrongen. De norm van 9 pct. van het bruto nationaal produkt kan slechts worden behaald via rentedaling, via fundamentele besparingen op de overheidsuitgaven en, zoals collega Cooreman *in extenso* heeft uiteengezet, via economische groei.

Het fiscale overheidsbeslag is het gevolg van het totale overheidsbeslag, wat betekent, dat de overheid misschien wat te ver is gegaan in het opnemen en in het centraliseren van taken en functies waarvan niet zonder meer vaststaat dat ze beter door de overheid dan door andere organisaties of door de gezinnen zelf zouden worden vervuld.

De orde van grootte van de besparingen die nog noodzakelijk zullen zijn om het overheidstekort tot de vooropgestelde norm terug te brengen, is zodanig dat zij slechts zullen worden gerealiseerd door een regering en een meerderheid waarbinnen een grote consensus bestaat over de prioriteiten, de bijkomstigheden en de overbodigheden inzake de opdrachten die de overheid op zich moet nemen. Indien de regering er tijdens de huidige legislatuur nog zal in slagen een middel te vinden om de belastingdruk te verlagen of minstens niet te laten verhogen, dan moet dit volgens mijn fractie op een selectieve wijze gebeuren waarbij de gezinnen en vooral de gezinnen met kinderen de eerste bevoordeligden moeten zijn. Er moet met andere woorden bij deze gelegenheid een stap worden gedaan in de richting van een meer gezinsvriendelijk belastingstelsel.

Collega Tijl Declercq heeft gezegd dat hij wil overwegen eventuele verlagingen van de rechtstreekse belastingen te compenseren door een selectieve verhoging van de onrechtstreekse belastingen.

Ik wil de nadruk leggen, wat collega Tijl Declercq ook heeft gedaan, op het selectieve van deze verhoging van de onrechtstreekse belastingen. Immers, indien deze onrechtstreekse belastingen, onder meer op consumptiegoederen waarvan het verbruik rechtstreeks evenredig is met het aantal gezinsleden, zouden worden geheven, dan zou een dergelijke maatregel de gezinsbestedingen nog verder doen dalen — ook daarover hebben collega's Windels en Tijl Declercq gesproken —, en in de eerste plaats de grote gezinnen treffen.

Tot besluit wil ik namens mijn fractie nogmaals de nadruk leggen op onze steun aan de regering en aan haar beleid dat in de huidige omstandigheden het enig mogelijke is. Wij willen ook hulde brengen aan de vastberadenheid en de moed die de Eerste minister en zijn regering aan den dag hebben gelegd om de tendensen die zich tot 1981 hebben verder gezet, om te buigen en fatale evoluties stop te zetten.

Wij wensen dat de regering haar taak tot het normale einde van de legislatuur blijft verder zetten om allerlei redenen en vooral om de redenen die ik in het begin van mijn betoog heb uiteengezet, en dit in weerwil van de talrijke hoofdredacteuren die al vele maanden bezig zijn om de nakende val van de regering aan te kondigen. De leden van de CVP-fractie die tijdens dit debat het woord hebben genomen, wezen op gevaren en op zekere tekorten in het globale regeringsbeleid, maar ze deden dat op een constructieve wijze en met de zekerheid dat de doelstellingen en de krachtlijnen van het huidige beleid de enige zijn die de welvaart en de zekerheid in ons land kunnen herstellen.

In die geest zullen wij de begroting van de Rijksmiddelen voor 1985 met meer overtuiging dan ooit goedkeuren. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Maystadt, ministre.

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Monsieur le Président, le Premier ministre ayant déjà répondu aux principales questions de politique générale et mon collègue, le ministre des Finances, se proposant de répondre demain matin aux questions relatives aux recettes et à la dette publique, je me limiterai aux interventions ayant trait aux dépenses.

Plusieurs intervenants ont estimé que la présentation du budget de 1985 manquait de clarté; d'autres l'ont même qualifiée de factice. Des exemples ont été cités à l'appui de cette assertion, notamment par M. Debussère qui a estimé peu clair le financement des secteurs nationaux.

Je rappelle tout d'abord que la débudgetisation du financement dans ces secteurs est bien antérieure à l'actuel gouvernement et, ensuite, que l'exposé général indique de manière très précise le programme des interventions de la Société nationale de financement des secteurs nationaux pour les années 1984 et 1985. De plus, le rapport de votre commis-

sion reprend expressément le montant des engagements pris par la SNSN depuis sa création. Cela prouve combien le gouvernement a eu le souci de fournir toutes les informations nécessaires.

Autre exemple cité par M. Debussère: le budget des organismes d'intérêt public de la catégorie B.

C'est à juste titre qu'il juge regrettable que ces budgets ne soient pas associés à celui du département dont ils relèvent.

L'administration du Budget a déjà, à plusieurs reprises, fait cette observation. Il n'empêche que l'incidence sur le budget de l'Etat est indiquée, au départ, de manière très claire. Je pourrais d'ailleurs multiplier les exemples.

Certains intervenants, notamment M. Egemeers, ont estimé qu'en matière de sécurité sociale, il était difficile d'y voir clair. Voilà pourtant un domaine où, incontestablement, des progrès ont été réalisés en ce qui concerne l'exposé général. Je me souviens, lorsque j'étais jeune parlementaire, du premier exposé général que j'ai dû examiner; il comportait, en tout et pour tout, une ligne sur les soins de santé pour indiquer la persistance des difficultés.

Si je compare cela à la somme d'informations dont on dispose aujourd'hui grâce à l'exposé général et aux rapports de la Chambre et du Sénat — je profite d'ailleurs de l'occasion pour souligner l'excellent travail du rapporteur M. Vermeiren —, j'en conclus qu'il est actuellement possible en fait de se rendre compte de la politique suivie par le gouvernement. Celui-ci, je le souligne, a vraiment joué cartes sur table puisque, pour la première fois cette année, il a indiqué ce que donnait la projection dite «à politique inchangée», c'est-à-dire la dimension de la croissance spontanée des dépenses sans les mesures gouvernementales; il a, en outre, longuement expliqué comment il était arrivé aux chiffres du budget qui est finalement déposé.

Sur ce point donc, le procès me semble injustifié, d'autant plus que nous pouvons nous référer au résultat de l'expérience acquise au cours de cette année.

M. Trussart a parlé de surestimation des recettes, alors qu'en 1984, celles-ci seront vraisemblablement supérieures aux prévisions. Il a parlé également de sous-estimation des dépenses alors que, en 1984, elles atteindront pratiquement le montant des prévisions initiales. L'écart sera, en effet, inférieur à dix milliards sur un total de dix-huit cents milliards de dépenses. Nous sommes, vous en conviendrez, très proches des prévisions.

Les derniers chiffres de la Trésorerie viennent de me parvenir; je puis confirmer ceux de mon collègue le ministre des Finances: le solde à financer se situerait entre cinq cent quinze et cinq cent vingt milliards pour 1984, le chiffre annoncé dans l'exposé général étant cinq cent seize milliards.

Vous conviendrez avec moi que, sur le plan de la présentation et de la méthode, un certain nombre de progrès ont été réalisés.

J'en viens maintenant à quelques questions relatives à des secteurs plus particuliers des dépenses.

M. de Wasseige a notamment posé une question concernant la Fonction publique. Il est, je crois, utile de préciser la manière de calculer les traitements de ce secteur.

Il est, en effet, exact qu'en 1984, un douzième de la masse salariale a en fait été reporté par le décalage du paiement du dernier mois de cette année.

Il n'empêche que cette économie a été compensée partiellement par l'octroi d'une allocation supplémentaire de fin d'année assortie d'une prime «de rattrapage» qui n'était pas prévue dans la version initiale du budget 1984. Par conséquent, le solde de ces opérations pour le Trésor représente une économie réelle estimée à 6,3 milliards, comme l'expliquait, en détails, l'exposé général du budget 1984. Dans le budget 1985, les dépenses du personnel sont comptées pour leur totalité, c'est-à-dire pour douze mois de traitements plus la prime normale de fin d'année.

Plusieurs orateurs ont souligné la nécessité de réduire les subsides aux entreprises. M. Windels a cité l'exemple des mesures prises par l'exécutif flamand. J'attire son attention sur le fait que pour les entreprises publiques soumises au plan d'assainissement instauré par les arrêtés royaux n°s 97 et 140, la diminution est effective chaque année, puisqu'on leur impose de réduire de 1 p.c. par an leur déficit d'exploitation et que, sur cette base on calcule, en outre, une croissance des subsides de l'Etat, qui ne peut être supérieure à la croissance moyenne des dépenses de l'Etat, à l'exception des charges d'intérêt de la dette publique. Cela signifie concrètement, pour le budget de 1985, une croissance de 2,9 p.c., nette-

ment inférieure au taux d'inflation. Il y a, malgré tout, une diminution en termes réels des subsides de l'Etat aux entreprises publiques. Je ne dis pas qu'on ne pourrait aller plus loin, encore que les choses ne soient pas simples, mais on est entré dans la voie d'une réduction des subsides de l'Etat.

M. de Wasseige a posé des questions relatives à la sécurité sociale. Il a notamment souligné que les réductions apportées aux crédits de la cellule sociale correspondaient à la part croissante destinée à la dette publique. Il a établi un rapport entre les deux, affirmant que l'effort supplémentaire en faveur de la dette est consenti au détriment des allocataires sociaux.

Il est important de rappeler que les crédits budgétaires inscrits dans la cellule sociale ne constituent pas les seuls moyens de financement des prestations sociales. Ils viennent s'ajouter à d'autres recettes et, en particulier, aux cotisations de sécurité sociale. Si on considère l'ensemble, on constate que les prestations de sécurité sociale, elles, continuent à augmenter.

L'exemple le plus frappant se situe dans le secteur du chômage. Si l'on s'en tient aux crédits tels qu'ils apparaissent au budget, la diminution est impressionnante puisqu'ils passent de 53,6 milliards en 1984 à 13,4 milliards en 1985. Les allocations de chômage ne diminuent pas dans ces proportions. Tout simplement, d'autres recettes viennent financer le secteur chômage et comme M. De Smeyter l'a relevé, c'est le produit de la modération salariale dans le secteur privé qui sert à financer les allocations de chômage. C'est, me semble-t-il, une forme de solidarité entre ceux qui ont encore du travail et ceux qui n'en ont pas et dont il faut, bien entendu, financer les modestes moyens d'existence.

M. Seeuws m'a interrogé à propos de la politique scientifique. Nous aurons l'occasion d'en discuter de manière plus approfondie lorsque nous examinerons le budget des services du Premier ministre, dans son secteur de la politique scientifique.

Je lui dirai simplement que je suis effectivement d'accord avec lui quant à un certain nombre de points qu'il a soulevés.

Il indique la nécessité d'une meilleure coordination; celle-ci me paraît assez évidente. Il souligne la nécessité d'augmenter les moyens de la politique scientifique; c'est ce que nous tentons de faire avec le « plan de rattrapage ». Il souligne l'importance des sciences sociales et humaines; c'est effectivement un point sur lequel le Conseil national de la politique scientifique insiste et nous avons prévu, dans le plan de rattrapage, un certain montant destiné plus spécifiquement à des recherches dans ce domaine.

Je suis également d'accord avec lui sur la nécessité de combiner le respect de l'autonomie des communautés et des régions avec une indispensable coordination. La réflexion que j'ai faite tout à l'heure à M. Humblet allait d'ailleurs dans ce sens.

Il faut donner des moyens aux communautés et aux régions pour qu'elles puissent exercer leurs compétences. Dans la proposition que j'ai soumise au gouvernement, la moitié des moyens supplémentaires seraient destinés au financement d'actions de recherche, à l'initiative des communautés et des régions. Il importe cependant de trouver simultanément des mécanismes de coopération permettant d'éviter dans certains domaines, des doubles emplois inutiles.

Il est illusoire de vouloir définir une politique de recherche au niveau national — et a fortiori au niveau régional — dans des domaines comme les sciences de la vie ou les nouvelles technologies de l'information. C'est au niveau européen que nous devons aborder ces problèmes. Par conséquent, une coordination entre les régions, les communautés et l'Etat, pour ce qui reste de la compétence nationale, est incontestablement utile.

Je me suis permis de vous interrompre en ce sens en précisant qu'on ne peut procéder à des séparations aussi tranchées entre les divers niveaux de pouvoir.

Je ne discuterai pas ici de votre proposition de loi, monsieur Seeuws, mais en ce qui concerne la politique scientifique, je puis répéter ce que j'ai déjà dit en d'autres circonstances, à savoir que, sans approuver nécessairement toutes les dispositions de cette proposition, je suis prêt à en discuter le fond. Cela nous permettrait peut-être d'avoir un débat plus large sur la politique scientifique que le débat habituel lors de la discussion du budget.

En ce qui concerne les investissements publics, nous avons entendu plusieurs interventions quelque peu contradictoires, les uns nous reprochant de ne pas en faire assez et les autres nous accusant d'en faire trop.

Permettez-moi, en réponse aux questions de M. Lahaye, de vous préciser les réalisations de cette année.

Vous savez que le programme des investissements publics est libéré par tranches trimestrielles, dans le but d'étaler les engagements sur l'ensemble de l'année. Malheureusement, ce but est rarement atteint et l'on continue à concentrer sur la fin de l'année une bonne partie des engagements.

J'ai sous les yeux les derniers chiffres communiqués par les deux principaux départements investisseurs. Les réalisations du programme d'investissement 1984 se présentent comme suit.

Pour les travaux publics, 49,7 milliards sont déjà engagés, soit 86,2 p.c. du programme d'investissement. C'est donc un bon rythme de réalisation.

En revanche, pour les communications, les engagements au 31 octobre sont de 25,9 milliards, soit 67,4 p.c.

En ce qui concerne les routes — domaine sur lequel M. Lahaye a insisté tout particulièrement —, le tableau de l'exposé général, qui reprend la répartition fonctionnelle du programme d'investissements publics, montre que la part de la construction routière reste importante puisqu'elle représente encore 21,3 milliards, soit 16,8 p.c. du programme total.

En ce qui concerne les crédits d'entretien des routes, je signale qu'au feuillet de 1984, ces crédits ont été majorés de 400 millions de francs. C'est une première indication de la volonté du gouvernement de promouvoir de préférence des travaux moins importants mais à plus forte intensité de main-d'œuvre. Le gouvernement souhaite réaliser en ce sens une certaine réorientation au sein du programme d'investissements des travaux publics.

A la différence de M. Poulet notamment qui estimait qu'on pouvait réaliser des économies dans ce secteur, l'honorable membre proposait d'accroître les dépenses d'investissements, avec une compensation dans les dépenses d'activités extérieures, celles qui sont visées à la page 158 de l'exposé général. Il s'agit, en réalité, de recettes cédées à la Communauté européenne et des crédits prévus pour la coopération au développement. J'avoue que je vois mal comment nous pourrions réaliser des économies importantes dans ces deux domaines, dont l'un, d'ailleurs, échappe au seul gouvernement belge puisqu'il dépend de décisions prises au niveau communautaire.

Plusieurs orateurs, dont notamment M. Lagae, se sont inquiétés du contrôle budgétaire. Parce qu'on parle du contrôle budgétaire et parce que j'ai dit publiquement qu'il ne s'agirait pas d'une formalité, certains en ont tiré la conclusion que le budget de 1985 ne serait pas solide et que surgiraient des problèmes particuliers.

Le contrôle budgétaire, il faut le rappeler, constitue une étape organique de notre processus budgétaire et, à ce titre, son organisation ne dépend pas de je ne sais quel degré de présomption de fiabilité du budget. Le contrôle budgétaire aura lieu à son moment habituel, en février 1985, avec un rapport au Conseil des ministres prévu pour le 16 février, exactement à la même date que l'an dernier.

Dès à présent, les prévisions macro-économiques les plus récentes confirment celles qui sont à la base du projet de budget de 1985. Elles s'avèrent même un peu plus favorables en matière d'inflation. Nous avons, en effet, établi le budget sur une prévision d'inflation de 5,5 p.c. alors que les prévisions plus récentes se situent autour de 5 p.c.

Monsieur le Président, la stratégie économique de ce gouvernement a marqué une rupture par rapport aux politiques menées dans les années septante.

Une prise de conscience a vu le jour, selon laquelle le soutien de l'expansion de la demande, le soutien parfois artificiel de certaines productions et de l'emploi étaient une voie sans issue face aux nécessités des transformations structurelles.

Je voudrais, à ce moment de mon exposé, répondre à une question importante de M. Windels à propos du maintien du pouvoir d'achat. M. Gijs y a déjà fourni la réponse.

C'est tout à fait délibérément que le gouvernement a voulu prendre des mesures qui, nous le savons, auraient pour conséquence d'entamer le pouvoir d'achat. Il fallait choisir entre plusieurs objectifs, tous aussi importants, parmi lesquels nous devions établir une priorité, au moins dans le temps. Il nous a paru que cette priorité était de restaurer la situation de nos entreprises, ce qui ne peut se faire, dans un premier temps, sans toucher au pouvoir d'achat.

Finalement, nous avons payé très cher l'erreur collective commise dans les années 70. M. Gijs l'a rappelé tout à l'heure. A force de vouloir maintenir à tout prix le pouvoir d'achat, celui-ci s'est porté de plus en plus sur des biens importés et a donc joué au détriment de l'emploi, pour atteindre le chiffre catastrophique de plus de 80 000 emplois détruits dans l'industrie, sur la seule année 1981.

C'est parce que nous avons voulu rompre ce cercle vicieux que nous avons inversé les priorités. Nous avons voulu d'abord restaurer la compétitivité des entreprises et retrouver le chemin de l'équilibre sur le plan de nos échanges commerciaux.

M. Cooreman a rappelé les effets bénéfiques, même indirects, des mesures d'encouragement du capital à risque. Nous avons aussi donné priorité à la lutte contre l'inflation, tout cela devant venir avant la poursuite de cet objectif tout à fait respectable qu'est le maintien du pouvoir d'achat.

Vous avez raison de souligner qu'il faut éviter d'aller trop loin et qu'il y a une limite à ne pas dépasser. Je ne doute pas que votre signal d'alarme soit, d'ores et déjà, entendu par le gouvernement. Nous pensons que nous ne pouvons demander à la population un effort, en terme de pouvoir d'achat, chaque année aussi important que celui que nous avons dû, pour répondre aux urgences de l'heure, exiger au cours des premières années de cet effort de redressement.

On parle beaucoup du travail du gouvernement. Je remercie les orateurs qui ont bien voulu lui reconnaître quelques mérites. Cependant, je tiens à le souligner, ce n'est pas le gouvernement qui consent cet effort de modération, mais bien tous les citoyens, et notamment les travailleurs; ce sont eux aussi qui ont pris avantage des conditions créées pour reconquérir des parts de marché.

Ce sont les citoyens qui ont osé se lancer dans de nouvelles techniques, préférant l'inconfort des risques à la simple administration de l'acquis.

Vivons-nous mieux il y a trois ans? Ce n'est pas la bonne question. Grâce à l'effort d'aujourd'hui, nos enfants, dans dix ans, vivront-ils mieux?

Voilà la vraie question. Car nos entreprises, elles, vivent mieux qu'il y a trois ans et il est impossible, nous le savons tous, de perpétuer un bien-être matériel sans un substrat d'activités économiques en bonne santé.

D'ailleurs, il est vain de s'interroger sur ce qui se serait passé si la politique des années 70 avait été poursuivie, car elle n'aurait tout simplement pas pu l'être. La dévaluation, au lieu de l'organiser, nous l'aurions subie dans les pires conditions, en ne parvenant plus à maîtriser ni l'inflation, ni la hausse des taux d'intérêt. La dégradation de la balance commerciale se serait poursuivie à un rythme accéléré, rendant inévitable un retournement de politique, d'autant plus brutalement déflationniste et contraignant qu'il se serait fait attendre davantage.

Je n'en veux pour preuve que l'observation de ce qui se fait dans les pays voisins, membres de la Communauté européenne. Ce n'est quand même pas par hasard, mais bien sous l'empire de la nécessité, qu'une grande convergence des politiques économiques se réalise au sein de la CEE. Et si nous mettons plus de temps à en sortir, n'est-ce pas parce que, plus que d'autres, nous avons manqué de flexibilité sur le marché des produits et des facteurs? Nous avons eu recours à l'opium du déficit budgétaire et au gonflement de la dette publique et nous avons accepté des hausses nettes de salaires supérieures aux capacités de l'appareil productif. C'est un diagnostic qui est de plus en plus largement partagé, y compris par un certain nombre de membres de l'opposition.

A défaut de pouvoir présenter une alternative constructive sur ce terrain de la compétitivité industrielle, les critiques à l'égard de l'action gouvernementale se reportent sur les finances publiques. A entendre certains, sur ce chapitre, rien n'aurait été accompli. Au contraire, l'héritage que nous laisserions serait encore plus lourd que celui reçu au début de cette législature.

Et de citer les chiffres de la dette publique qui, de 2 439 milliards à la fin de 1981, se situe aujourd'hui à près de 4 300 milliards. Cette comparaison simplificatrice est évidemment fallacieuse. En premier lieu, parce que l'inflation ne rend pas les deux chiffres comparables; en second lieu, parce que des modifications statistiques ont gonflé le chiffre de la dette ces dernières années puisque, par souci de présentation orthodoxe, on y a réintroduit des dettes qui ne s'y trouvaient pas, mais sans que ces opérations aient le moindre effet sur les marchés financiers; en troisième lieu, parce que les variations de change ont également gonflé les chiffres, en partie pour des emprunts en devises émis avant 1982; en quatrième lieu, parce que le niveau de l'endettement n'a en soi — le dernier congrès

des économistes l'a encore démontré — aucune signification propre. Ce qui importe, c'est son rythme de croissance comparé à celui de la capacité de la nation à supporter un tel endettement, exprimée, par exemple, par la croissance du PNB.

La réalité, c'est que, depuis 1982, le déficit annuel a été stabilisé aux environs de 500 milliards, ce qui signifie une diminution en termes réels et par rapport au PNB. La réalité, c'est aussi que, pour autant qu'on applique intégralement le plan pluriannuel d'assainissement des finances publiques et en supposant qu'aucune dépense budgétaire ou fiscale d'un principe nouveau n'ait lieu, le pays est engagé dans un processus de retour à l'équilibre des finances publiques. Toutes les simulations, celles du Bureau du Plan comme celles d'organismes privés, prévoient dans cette hypothèse une réduction sensible du déficit à moyen terme. Si les taux d'intérêt venaient à diminuer à la suite de l'assainissement financier de l'économie et de la baisse de l'inflation, ce processus serait, bien entendu, accéléré.

Aurait-il dû l'être davantage? Aurions-nous dû nous en tenir strictement à l'objectif initial de 7 p.c. du PNB dès la fin de cette législature? Je crois que c'eût été une erreur.

Compte tenu de la priorité délibérée donnée à l'assainissement financier des entreprises, en tout cas dans un premier temps, au détriment des finances publiques, compte tenu d'un environnement international resté, en tout cas durant les deux premières années, peu porteur, compte tenu de la persistance de taux d'intérêt élevés, compte tenu, enfin, du fait qu'il s'avère que les déficits actuels n'interdisent ni une maîtrise progressive de l'inflation, ni un retour à l'équilibre extérieur, exiger davantage, vouloir qu'on aille beaucoup plus vite dans la voie de la réduction du déficit, c'était prendre le risque de perturber gravement le fonctionnement de notre économie. C'est ce que soulignaient tout à l'heure et M. Windels et M. De Clercq. Il ne faut pas aller trop loin; il existe une limite à ne pas dépasser dans les efforts demandés à la population en termes de pouvoir d'achat.

Il ne faut d'ailleurs pas sous-estimer l'ampleur de l'assainissement. Dans son bilan économique annuel 1984-1985, la Commission des Communautés européennes évalue l'évolution du déficit structurel des administrations publiques des Etats membres: le déficit structurel est celui qui subsiste après la neutralisation des effets du cycle conjoncturel et de l'inflation. Il y apparaît que celui de la Belgique est passé de 8,4 p.c. du PNB en 1981 à 4,1 p.c. en 1984 et à 2,2 p.c. en 1985, soit quatre fois moins en quatre ans. Sur cette même période, le déficit moyen dans la CEE est passé de 3,8 p.c. à 1,6 p.c. du produit national brut. C'est dire que l'écart entre notre pays et la moyenne CEE qui était de 121 p.c. en 1981 s'est réduit à 37 p.c. en 1984. Cela signifie que nous ne sommes bien entendu pas au bout du tunnel, qu'il reste encore du chemin à accomplir mais que, malgré tout, la situation a été réorientée dans la bonne direction.

Certes, la situation de nos finances publiques continue d'exiger à l'avenir toute notre vigilance, mais refuser de voir que, depuis 1981, la situation s'est améliorée et que nous sommes engagés dans un processus d'assainissement ne peut relever que d'un mauvais procès.

Le gouvernement s'en est tenu pour beaucoup, jusqu'à présent, à des mesures linéaires, uniformes. Sur les cent septante milliards de réduction des dépenses dans le budget de 1985 par rapport à la projection à politique inchangée, quatre-vingt-deux milliards — presque la moitié — sont le produit des mesures générales de modernisation qu'on retrouve dans tous les secteurs et qui s'appliquent aux travailleurs du secteur privé comme aux indépendants, aux fonctionnaires et aux allocataires sociaux. C'est une voie dans laquelle le gouvernement a sans doute atteint le maximum possible. Il va donc falloir recourir pour l'avenir à d'autres méthodes. Ma conviction est qu'il est possible dans plusieurs domaines — et parmi les plus importants auxquels nous consacrons la plus grosse partie des dépenses de l'Etat — de dépenser moins tout en rendant un service aussi bon et même meilleur. Pour arriver à ce résultat idéal, il faut réunir plusieurs conditions.

M. Bascour, vice-président, prend la présidence de l'assemblée.

La première, c'est de définir plus clairement les objectifs qu'on veut atteindre en matière de services publics. Quelle politique de transports, de santé, de télécommunications, de la famille, de l'éducation, etc, voulons-nous? Ensuite, c'est de faire l'inventaire de tous les moyens actuellement mis en œuvre et censés, dans les divers départements et parastataux, permettre de poursuivre ces objectifs.

C'est la raison d'être de l'exercice auquel se livrent les divers départements et qui consiste à structurer les budgets en programmes. A côté de la présentation traditionnelle, qui subsistera et qui regroupe les dépenses par nature — dépenses de personnel, de fonctionnement, achats patrimoniaux, etc. —, nous voulons avoir une présentation structurée en programmes, c'est-à-dire le regroupement des dépenses, non pas selon leur nature mais selon l'objectif auquel elles contribuent.

Cela permettra d'apprécier ce que l'Etat, globalement, par diverses voies, consacre comme moyens à un objectif déterminé, à une politique spécifique. C'est la base qui nous permettra de déterminer quels sont finalement les moyens les plus performants pour atteindre un objectif donné.

J'ai été frappé par une réflexion de M. Lagae qui se demandait pourquoi le fonctionnement de l'Etat-providence doit coûter plus cher chez nous.

Sur ce plan, M. Lagneau a fait également un certain nombre de suggestions qui méritent de retenir l'attention et qui nous permettraient d'y voir plus clair.

Ce processus se caractérise par un certain nombre d'exigences précises. Premièrement, se créer une capacité d'analyse économique, sociale et financière de la production des biens publics; c'est là encore une capacité qui fait trop souvent défaut dans le secteur public. Deuxièmement, s'interdire toute ingérence anormale d'intérêts privés dans la définition de certaines politiques, ce que j'ai appelé la « déprivatisation de l'Etat ». Troisièmement, repenser nos pratiques et nos présentations budgétaires et comptables en fonction de critères de gestion; la délégation générale à la réforme de la comptabilité de l'Etat a fait, à cet égard, des propositions précises. Enfin, quatrièmement, accepter, une fois définis objectifs et moyens, une grande autonomie des divers centres producteurs de biens publics, ce qui implique évidemment d'accepter de les doter de gestionnaires de grand format. Je rejoins notamment ici les considérations émises par M. Pouillet.

Je suis convaincu que, ce faisant, non seulement nous assainirons nos finances publiques, mais, en plus, nous pourrions produire de meilleurs services publics.

L'assainissement des finances publiques, c'est, bien entendu, une affaire de mesures d'économies, mais c'est aussi, et pour une part que je crois importante, une affaire de meilleure gestion.

C'est sur cette conclusion que je voudrais terminer ma réponse. C'est là un aspect qui retient peut-être moins l'attention, parce que moins spectaculaire, mais je suis réellement convaincu que l'assainissement, à terme, de nos finances publiques passe aussi par l'amélioration de la gestion. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

M. le Président. — Je vous propose d'interrompre ici nos travaux. (*Assentiment.*)

Nous reprendrons cette discussion demain à 10 h 30.

Wij hervatten deze bespreking morgen te 10 u. 30.

INTERPELLATION — INTERPELLATIE

Retrait — Intrekking

M. le Président. — M. de Clippele a fait savoir au bureau qu'il désire retirer son interpellation au secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture sur « les dégâts causés par la récente tempête, qui a dévasté des forêts entières et va, par conséquent, dérégler le cours du bois ».

De heer de Clippele heeft aan het bureau laten weten dat hij zijn interpellatie tot de staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw over « de schade aangericht door de storm die onlangs gehele bossen heeft verwoest, wat de koers van het hout zal ontregelen » wenst in te trekken.

Par conséquent, cette interpellation est retirée de l'ordre du jour.

Dienvolgens wordt deze interpellatie van de agenda afgevoerd.

Le Sénat se réunira demain mercredi 19 décembre 1984, à 10 h 30.

De Senaat vergadert opnieuw morgen woensdag 19 december 1984, te 10 u. 30.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(*La séance est levée à 22 h 20 m.*)

(*De vergadering wordt gesloten te 22 u. 20 m.*)

880